

Quarterly Journal of Village and Space Sustainable Development

2025, Vol.6, No.4, Serial Number 24, pp 15-38

 <https://doi.org/10.22077/vssd.2025.8651.1295>

Analyzing Rural Residents' Willingness to Participate in Village Governance (A Case Study of the Villages of Dargaz County)

Hamdollah Sojasi Qeidari ^{1*}, Valiollah Nazari ², Nazanin Bahadori ³ Narges Hajian⁴

1. Associate Professor, Department of Geography, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran.

2. Associate Professor, Department of Geography Education, Farhangian University, Tehran, Iran.

3. Master's degree, Department of Geography, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran.

4. PhD student, Department of Geography, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran.

*Corresponding author, Email: ssojasi@um.ac.ir

Keywords:

willingness to participate, people's participation, rural management, rural development, villages of Dargaz County.

1. Introduction

Rural development management is a multifaceted process that includes the three pillars of people, government and public institutions. In this process, with the participation of people and through rural organizations, programs and plans for rural development are formulated and implemented and are monitored and evaluated. Participation is related both to development and to the owner of power and empowerment of the people, which in turn is related to human development, therefore, effective development must rely on the participation of all and benefit from its fruits because the scope and extent of people's participation determines the distribution of power in society. The distribution of power is also a sign of the ability to influence an individual, group or even the whole society. Therefore, and among other things, in the process of rural development and in the field of village management, together with people's participation, planners and experts have received special attention. the construction and development of new capacities and formats for the purposeful and defined cooperation of the people of rural communities in the management of villages, and based on this, councils and local institutions emerged and grew. In fact, the advancement of rural development programs and success in these programs is not possible without the presence and participation of rural people. In the form of participation of rural people, they are involved in the decision-making process and become aware of the relevant issues that this factor leads to more people's satisfaction and increases people's empowerment, reduces poverty, and delegates power and authority. In fact, achieving sustainable and integrated development requires public and broad participation of the people, and participation is considered one of the important and essential pillars of sustainable development. In this regard, due to the effective role of rural people's participation in rural management, it facilitates the achievement of development and especially sustainable rural development. In this article, while studying the performance of rural management in the studied villages, the level of interest in the participation of the people in the studied villages Analyze and investigate in rural management.

2. Methodology

For any research, depending on the conditions and variables of the research, a specific defined method is applicable. Therefore, the present research is based on the descriptive-analytical method to achieve the goals, and since the results of this

Received:

27/Dec/2024

Revised:

22/Feb/2025

Accepted:

09/Mar/2025

research are used, governorates, district governorates, councils and villagers. In terms of purpose, the type of research is applied and developmental. Various methods have been used to collect information, library method and field method. In the field method, first, indicators extracted from the theoretical literature were turned into scientific objects.

3. Findings

According to the significance level, it is clear that in the first and second indicators (the government's attitude towards the villagers and the role of the mass media in the participation of the villagers), the significance level is less than 5 percent, which is in a favorable situation and has been able to increase the participation of villagers and the interest of villagers to participate in rural management. In other indicators, the level of significance is not less than 5 percent and it indicates the weak participation of villagers in rural management. In fact, to increase the motivation of villagers to participate in rural management The subject should be examined (the role of non-governmental organizations in the participation of villagers, the motivation to preserve the environment, the participation of villagers in the implementation of rural leadership projects, the motivation for economic empowerment of villagers, the motivation for social and cultural participation of villagers, the motivation of villagers in the field of beautifying the village, and the motivation for participation with organizations and institutions. related to the village) to increase the participation of rural people in rural management and to get out of the state of non-participation of the people. The results of the correlation test between the variables of respondents' age, gender, level of education and occupation of the respondents show that There is no significant relationship between these variables and the examined indicators, so that a significance level of less than 5 percent is not seen in the examined test. In fact, it can be said that no variable such as age, sex, education level and occupation have been effective in persuading villagers to participate in rural management, and villagers have not been attracted to participate in rural management according to their age, gender, position and social status.

4. Discussion and Conclusion

It is obvious that the more the rural people are aware of the benefits and fruitful results of cooperative works and know that the result of participation is the achievement of sustainable profit and benefit, the motivation to participate in them will increase. Achieving integrated and sustainable development in rural areas requires people's participation in village plans and planning. In this context, according to the studies conducted in the sample villages, the level of people's interest in participating in rural management was analyzed and investigated. The results indicate that the environmental protection motivation index has the highest average level of people's interest in participating in rural management. get and the indicator of the role of the mass media in the participation of the villagers got the lowest average, and this indicator should be consolidated and strengthened by the management institutions in order to increase the interest of the people to participate in the rural management. Based on this, the following suggestions can be made to strengthen the interest of villagers to participate in the rural management process: forming local planning councils, holding training classes to inform villagers of the benefits of participation, building culture and increasing villagers' self-confidence, increasing People's awareness about their rights, in order to reduce and threaten the government's power.

How to cite this article:

Sojasi Qeidari, H., Nazari, V., Bahadori, N., & Hajian, N. (2025) Analyzing Rural Residents' Willingness to Participate in Village Governance (A Case Study of the Villages of Dargaz County). *Village and Space Sustainable Development*, 6(4), 15-38. <https://doi.org/10.22077/vssd.2025.8651.1295>

Copyright: © 2025 by the authors. Licensee Quarterly Journal of Village and Space Sustainable Development. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

فصلنامه روستا و توسعه پایدار فضا

دوره ششم، شماره چهارم، پیاپی بیست و چهارم، زمستان ۱۴۰۴، شماره صفحه ۱۵-۳۸

<https://doi.org/10.22077/vssd.2025.8651.1295> doi

تحلیل میزان تمایل روستاییان به مشارکت در مدیریت روستا (نمونه موردی: روستاهای شهرستان درگز)

حمداله سجاسی قیداری^{۱*}، ولی اله نظری^۲، نازنین بهادری^۳، نرگس حاجیان^۴

۱. دانشیار، گروه جغرافیا، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران

۲. دانشیار گروه آموزش جغرافیا، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران

۳. کارشناسی ارشد، گروه جغرافیا، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران

۴. دانشجوی دکتری، گروه جغرافیا، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران

* نویسنده مسئول، ایمیل: ssojasi@um.ac.ir

چکیده:

سکونتگاه‌های روستایی ایران از مهمترین کانون‌های جمعیت در کشور است که مسائل مختلفی در آن دارای اهمیت است. مشارکت به‌عنوان یکی از ارکان کلیدی توسعه پایدار روستایی است که نقش اساسی در رشد اقتصادی و اجتماعی روستاها بر عهده دارد. مشارکت رکن اساسی هم‌زیست‌پذیری در سکونتگاه‌های روستایی است و موجب بهبودی روابط اجتماعی پایدار در روستاها می‌گردد. زیرا بدون همیاری و مشارکت آگاهانه و خودانگیخته مردم، توسعه روستایی امکان‌پذیر نیست. علاوه بر این مدیریت روستایی بدون مشارکت مردمی امکان موفقیت ندارد. تمایل مردم به مشارکت در امور روستا از اهداف سیاست‌گذاران، مدیران و برنامه‌ریزان می‌باشد. بر این اساس هدف اصلی این مطالعه بررسی تمایل مردم روستا به مشارکت در مدیریت روستا است. برای این منظور با رویکرد اثبات‌گرایی، از روش‌شناسی توصیفی - تحلیلی استفاده شده است. برای جمع‌آوری داده‌ها از منابع کتابخانه‌ای و پژوهش میدانی (پرسشنامه محقق ساخته) استفاده شده است. جامعه آماری تحقیق شامل ۱۱ روستا در دهستان تکاب از توابع شهرستان درگز بوده است که بین خانوارهای روستا بر اساس روش نمونه‌گیری کوکران تعداد ۱۷۷ نمونه انتخاب گردید. برای تحلیل داده‌ها از آزمون t و همبستگی اسپیرمن استفاده شده است. نتایج حاکی از آن است که تمایل به مشارکت مردم محلی در مدیریت روستایی بالا می‌باشد. زیرا به‌جز در سه شاخص، در سایر شاخص‌های مورد مطالعه، سطح معناداری به‌دست‌آمده زیر ۰/۰۵ است. همچنین رابطه همبستگی بالایی بین شاخص‌های تمایل به مشارکت مردم وجود دارد. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که به دلایل متعدد مانند حس تعلق مکانی و احساس هویت جمعی تمایل به مشارکت مردمی در روستاها اغلب بالا است. رابطه هم‌افزایی بین ابعاد مختلف تمایل به مشارکت وجود دارد که مبین اهمیت بالای مشارکت در سکونتگاه‌های روستایی مورد مطالعه است.

واژگان کلیدی:

تمایل به مشارکت، مشارکت مردمی، مدیریت روستایی، توسعه روستایی، روستاهای شهرستان درگز.

تاریخ ارسال:

۱۴۰۳/۱۰/۰۷

تاریخ بازنگری:

۱۴۰۳/۱۲/۰۴

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۳/۱۲/۱۹

۱- مقدمه

مدیریت توسعه روستایی فرایند چندجانبه است که شامل سه رکن مردم، دولت و نهادهای عمومی هستند (افتخاری و همکاران، ۱۳۸۶: ۲۳). در این فرآیند با مشارکت مردم و از طریق تشکیلات و سازمان‌های روستایی برنامه‌ها و طرح‌های توسعه روستایی تدوین و اجرا می‌گردد و تحت نظارت و ارزشیابی قرار می‌گیرد. مشارکت هم به توسعه و هم به صاحب قدرت و اختیار کردن مردم ارتباط دارد، موضوعی که به‌نوبه‌ی خود به توسعه انسانی نیز مربوط می‌شود، از این‌رو توسعه مؤثر بایستی به مشارکت همگانی متکی باشد و از ثمرات آن نیز بهره‌مند گردد چراکه حوزه و میزان مشارکت مردم تعیین‌کننده نحوه توزیع قدرت در جامعه است. توزیع قدرت نیز نشانه‌ی توانایی تأثیرگذاری بر فرد، گروه یا حتی کل جامعه است (استعلاجی، ۱۳۹۱: ۲۴۱). برای مشارکت مردم در توسعه و افزایش میزان مشارکت آن‌ها روش‌های مختلفی وجود دارد که از جمله‌ی آن‌ها می‌توان به تشکل‌ها و نهادهای مختلف اشاره کرد، باوجوداین مهم‌ترین و اصلی‌ترین شیوه بهره‌گیری از مشارکت فعال و همه‌جانبه مردم در روند توسعه، سازمان‌های غیردولتی هستند که به‌عنوان بخش سوم در کنار بخش خصوصی (بازار) و بخش عمومی (دولت) در اداره جامعه نقش دارند (افتخاری و سجاسی قیداری، ۱۳۸۹: ۱۵؛ هاشمی و همکاران، ۱۳۹۰: ۹۴). از جمله راه‌کارهایی که در فرآیند توسعه روستایی و در حوزه‌ی مدیریت روستا همراه با مشارکت مردم مورد توجه ویژه برنامه ریزان و کارشناسان قرار گرفته، ساخت و رشد ظرفیت‌ها و قالب‌های جدید برای همکاری هدفمند و تعریف‌شده‌ی مردم جوامع روستایی در مدیریت روستاها بود و بر این اساس شوراها و نهادهای محلی پدیدار و رشد یافتند (ملکان و همکاران، ۱۳۹۱: ۱۰).

منظور از مشارکت، قدرت تأثیرگذاران بر تصمیم‌گیری‌ها، و سهم شدن روستاییان در قدرت است. یعنی مردم روستایی باید در تصمیم‌گیری‌ها و تصمیم‌سازی‌هایی که در سرنوشته‌شان مربوط است دخالت کنند و نقش فعال و تأثیرگذار داشته باشند (هید و نیف^۱، ۲۰۰۴: ۱۷). این قدرت به‌ویژه در چارچوب اهداف راهبردی توسعه پایدار روستایی (اقتصادی، اجتماعی، نهادی، و اکولوژیکی - کالبدی) مورد نظر است (افتخاری و همکاران، ۱۳۹۱: ۵). مشارکت یک حرکت نظام‌دار است که از افراد، گروه‌ها و جامعه سر می‌زند و هدفی خاص را دنبال می‌کند و حرکتی که از شرایط و امکاناتی بهره می‌گیرد یا با موانعی مواجه می‌شود و از عوامل ساختاری تأثیر می‌پذیرد (صادقی و ستایش منش، ۱۴۰۲: ۷۸۳). لذا دستیابی به توسعه بدون اتخاذ روش‌هایی که در آن مشارکت مردمی به‌عنوان زیربنا نگریسته شود میسر نیست، مشارکت در حقیقت اهرمی است که انسان‌های ناتوان را به‌سوی توانمندی‌ها هدایت کرده و توانایی‌های بالقوه آنان را به بالفعل تبدیل می‌نماید و بر قدرتشان برای بهره‌گیری از زندگی می‌افزاید (مه‌دوی و نجفی کانی، ۱۳۸۴: ۲۴). مشارکت مردم در روند توسعه، نزد صاحب‌نظران چنان جایگاهی دارد که گاه توسعه را معادل مشارکت دانسته‌اند و یا مشارکت را وسیله و هدف توسعه ذکر کرده‌اند. مشارکت در برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری از عناصر اصلی مدیریت و رهبری به شمار می‌رود و دربرگیرنده تنها اعلام موافقت و گفتن بلی یا خیر نیست، بلکه فرآیندی مستمر است که دخالت همه افراد اعضای گروه و جامعه، همچنین لحاظ کردن دیدگاه‌های اعضا در فرآیند برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری هست. با تقویت مشارکت، فقرا در فرآیند سیاسی و تصمیم‌گیری جامعه، در جهت توانمندسازی وارد عمل می‌شوند، این کار با رفع موانع اجتماعی و نهادی مانند رفع تبعیض‌های جنسیتی، قومی و قشربندی اجتماعی و تسهیل فرآیند مشارکت فعال همه اقلیت‌ها و گروه‌های منزوی شده اجتماع ممکن می‌شود (دانگ^۲ و همکاران، ۲۰۲۲: ۳).

در این میان نقش‌های مشارکت‌های مردمی، موفقیت برنامه‌های توسعه به‌خصوص در نواحی روستایی توسط پژوهشگران بسیاری به‌عنوان عاملی بسیار مهم در نظر گرفته شد. به‌گونه‌ای که برنامه‌های توسعه روستایی بدون حضور

^۱ - Heyd & Neef

^۲ - Dang et al

مردم با شکست روبه‌رو می‌شوند (محمدی یگانه و همکاران، ۱۳۹۱: ۱۱۰). امروزه بیشتر صاحب‌نظران توسعه به‌ویژه توسعه روستایی معتقدند که دستیابی به توسعه پایدار بدون مشارکت آحاد مردم ممکن نیست. بدون تردید با مشارکت مردم دوره گذار تسهیل، تسریع و کم‌هزینه‌تر می‌شود و این واقعیت که برنامه‌ریزی متمرکز برای دستیابی به توسعه در سطح محلی مؤثر و کافی نیست از سوی بسیاری کشورها پذیرفته شده است (افتخاری و همکاران، ۱۳۸۶: ۳). بطوریکه صاحب‌نظران توسعه، رسیدن به توسعه یکپارچه و پایدار را مستلزم مشارکت عمومی و گسترده مردم می‌دانند و نهادینه نمودن مشارکت مردم در این فرآیند درگرو ایجاد تشکل‌ها و نهادهای متکی بر مردم است چراکه نهادها و سازمان‌های محلی و همچنین رهبران و نمایندگی‌های مردمی می‌توانند ظرفیت‌ها و توانایی‌های محیطی را با توجه به نیازها و تنگناهای آن هدایت و رهبری کنند تا به مجموعه‌ای متشکل و خود سازمان‌یافته‌ای تبدیل شوند و با مشارکت خود بیشترین گام را در جهت بهبود زندگی مردم بردارند (مهدوی و کریمی پور، ۱۳۹۱: ۶). مدیریت روستا می‌تواند با آموزش مردم، زمینه لازم برای توسعه پایدار را فراهم سازد، همچنین از طریق فرهنگ‌سازی، ایجاد روحیه تعامل، تحمل مشارکت گروهی و ایجاد اعتماد به نفس برای روستاییان می‌تواند کارساز باشد (خواجه شاه کوهی و همکاران، ۱۳۹۱: ۲۹). لذا مشارکت در برنامه‌ریزی‌ها و تصمیم‌گیری‌ها یکی از عناصر اصلی مدیریت و رهبری به شمار می‌رود. در واقع پیشبرد برنامه‌های توسعه روستایی و موفقیت در این برنامه‌ها بدون حضور و مشارکت مردم روستایی امکان‌پذیر نیست. در قالب مشارکت مردم روستایی در فرآیند تصمیم‌گیری‌ها و تصمیم‌سازی‌ها دخیل می‌شوند و نسبت به مسائل مربوطه آگاه می‌شوند که همین عامل رضایت بیشتر مردم را در پیش دارد و باعث افزایش توانمندسازی مردم، کاهش فقر، و تفویض قدرت و اختیار می‌شود. در واقع رسیدن به توسعه‌ی پایدار و یکپارچه مستلزم مشارکت عمومی و گسترده مردم است و مشارکت یکی از ارکان مهم و اساسی توسعه پایدار به شمار می‌رود. در همین رابطه به دلیل نقش مؤثر مشارکت مردم روستایی در مدیریت روستایی دستیابی به توسعه و بخصوص توسعه‌ی پایدار روستایی را تسهیل می‌کند. اما باید توجه داشت که مشارکت خودجوش و با رضایتمندی کامل، اثرات مشارکت را افزایش می‌دهد. زیرا مشارکت در امر توسعه روستایی، یک مسئله ذهنی و درونی و بازخواست فردی هست که از آن به‌عنوان تمایل به مشارکت نام برد. ممکن است افراد در زمینه مشارکت از سطح تمایل به مشارکت متفاوتی برخوردار باشند که وابسته با عوامل درونی و بیرونی است (گاوتری^۱، ۱۹۸۶: ۵۱). در شرایط کنونی به دلیل رشد فردگرایی، نگاه به بیرون در روستاها و ...، سبب کاهش انگیزه و تمایل به مشارکت در بین مردم روستاها شده است. به‌طور خاص در روستاهای دهستان تکاب شهرستان دره گز، مدیران محلی خواستار مشارکت بیشتر مردم در امور مربوط به توسعه روستاها می‌باشند. زیرا تمایل به مشارکت را راهکار مناسب برای پیشنهاد پروژه‌های جدید توسعه‌ای می‌دانند. لذا ضرورت دارد تا از طریق مطالعه میدانی، مشخص گردد که تمایل به مشارکت مردم در مدیریت روستا در چه وضعیتی قرار دارد. لذا این مطالعه باهدف تحلیل میزان تمایل به مشارکت مردم روستایی دهستان تکاب در مدیریت روستاها تنظیم و پیاده‌سازی شده است. بر این اساس سؤال کلیدی پژوهش بدین شکل صورت‌بندی شده است که شاخص‌های تبیین تمایل به مشارکت مردم روستایی کدامند؟ و میزان تمایل به مشارکت مردم روستایی در مدیریت روستا چگونه بوده و تا چه میزان بین مؤلفه‌ها و شاخص‌های تمایل به مشارکت، رابطه معناداری وجود دارد؟

۲- بنیان نظریه‌ای

همگام با تکامل مفهوم توسعه و مطرح‌شدن مشارکت در مباحث آن، اصل مشارکت در برنامه‌ریزی توسعه روستایی مطرح گردید. دلیل تأکید بر اصل مشارکت در برنامه‌ریزی از این‌رو است که توسعه بیش از همه، به انگیزش و یادگیری

^۱ - Gaoteri

نیازمند است و در بهبود و کفایت مستمر توانایی‌های درونی تجلی می‌یابد. بر همین اساس، برنامه‌ریزی توسعه روستایی به‌طور جدی به دموکراسی در اهداف و روش‌ها وابسته خواهد بود. برنامه‌ریزی عناصر بسیاری دارد که مهم‌ترین آن مشارکت است (طالب و همکاران، ۱۳۹۰: ۴). مشارکت عملی جمعی، آگاهانه و داوطلبانه است که دربردارنده‌ی دخالت شهروندان در امور عمومی و در سطوح مختلف تصمیم‌گیری‌های اداری و سیاسی از انداختن رأی به صندوق گرفته تا مساعدت مستقیم در برآمدن نیازهای اجتماعی و نیز دخالت در کارکرد سازمان‌هایی است که حیات کاری آن‌ها بدان بستگی دارد. بنا به تعریف مشارکت در وهله‌ی نخست عبارت است از ابزار جمع‌آوری اطلاعات محیطی برای تصمیم‌گیری که هسته‌ی مفهومی توسعه پایدار را تشکیل می‌دهد (زرگرانی و همکاران، ۱۴۰۲: ۲۶۰). در ادبیات توسعه پایدار، واژه مشارکت از جایگاه خاصی برخوردار است. مفهوم واژه مشارکت، امروز تبدیل به یکی از واژه‌های کلیدی در فرهنگ توسعه شده است. باوجوداین، هنوز برداشت مشخص و یکسان از مفهوم مشارکت وجود ندارد و به بیان ساده مشارکت نزد کارشناسان مختلف توسعه، معانی متفاوتی می‌دهد. این تفاوت برداشت تنها شامل درک معنی واژه مشارکت نشده، بلکه ریشه‌های تاریخی، کاربرد عملی و یا دلالت‌های نظری آن را نیز دربرمی‌گیرد. با توجه به تعریف فائو می‌توان مشارکت را عبارت از دخالت مردم در توسعه و تکامل خود، زندگی‌شان و محیط‌زیست دانست. مشارکت وسیله افزایش و توزیع مجدد فرصت‌های شرکت جستن در تصمیم‌گیری‌های اجتماعی و همیاری در توسعه و بهره‌مند شدن از ثمرات آن تلقی می‌شود (دانگ^۱ و همکاران، ۲۰۲۲: ۴). مشارکت در مفهوم گسترده‌اش به معنی برانگیختن حساسیت مردم و در نتیجه به معنی افزایش درک و توان روستاییان جهت پاسخگویی به طرح‌های توسعه و نیز به معنی تشویق ابتکارات محلی است (خسروی پور و فروشانی، ۱۳۹۰: ۵۸). جوامع مختلف علمی و اجرایی برحسب نوع نگرش خود تعاریف متفاوتی از مشارکت ارائه کرده‌اند. مراجعی مانند سازمان ملل، برنامه سازمان ملل و بانک جهانی آن را وسیله‌ای برای رشد آگاهی‌های اجتماعی و تشویق پیشگامی در فعالیت‌های محلی بشمار می‌آورند و هدف این است که ساختار تصمیم‌گیری محلی باید مداخله‌ی مردم در موضوعاتی که مستقیماً با نیازهای آنان مرتبط است تشویق و تسهیل کند (شیری و همکاران، ۱۴۰۳: ۵۷). امروزه در کشورهای در حال توسعه مشارکت موضوعی نیست که در نظریه بررسی و تحلیل شود بلکه در عمل معلوم شده است که حل انبوه مسائل و مشکلات جامعه شهری بدون مشارکت مردم میسر نیست (کرمی و همکاران، ۱۳۹۳: ۴). همچنین پژوهشگران در مورد مشارکت و عوامل مرتبط و مؤثر بر آن، فرضیه‌ها و پژوهش‌هایی انجام داده‌اند که مهم‌ترین آن‌ها:

(الف) ماکس وبر: مشارکت را در قالب کنش اجتماعی بیان می‌کند و به چهار نوع رفتار اجتماعی، یعنی رفتار عقلانی معطوف به هدف، رفتار عقلانی منوط به ارزش، رفتار سنتی. رفتار عاطفی استناد می‌کند.

(ب) جورج هومنز: مشارکت را در قالب نظریه مبادله، مورد تجزیه و تحلیل قرار داده و سه قضیه‌ی موفقیت، انگیزه، ارزش (پاداش و تنبیه) را برای تبیین مشارکت مورد توجه قرار داده است.

(ج) اورت راجرز: که از نظریه پردازان مکتب نوسازی محسوب می‌شود نظریات مهمی در ارتباط با کنش اجتماعی (نحوه به وجود آمدن مشارکت) دارد. وی آگاهی اجتماعی از فعالیت‌های توسعه و اجتماعی شدن افراد را مهم‌ترین عنصر در پذیرش و مشارکت آنان در فعالیت‌ها به شمار می‌آورد.

(د) امیل دورکیم: در نظریه همبستگی معتقد است کنش اجتماعی (مشارکت) چگونگی عمل، تفکر و احساس خارج از فرد است و دارای قدرت اجبار و الزامی است که به کمک آن خود را به فرد تحمیل می‌کند (قاسمی، ۱۳۸۰: ۸۱). به‌طور کلی می‌توان مشارکت را به معنای شرکت فعالانه داشتن در یک گروه خاص در نظر گرفت که در نهایت به فعالیت اجتماعی

^۱ - Dang et al

خاصی می‌انجامد و به‌صورت همیاری، همبستگی، انطباق، پذیرش، اختیار و شیفتگی تجلی پیدا می‌کند (ژانگ و لی^۱)، مشارکت به‌عنوان فرآیند دخالت کردن مردم به‌منظور تأثیرگذاری آن‌ها بر نتایج و دستاوردهای طرح‌ها و برنامه‌های مختلف در نظر گرفته شده است که به‌طور معمول در سه سطح مشارکت در تدوین، مشارکت در طراحی برنامه‌ها، مشارکت در اجرا و پیاده‌سازی برنامه‌ها و در نهایت مشارکت در ارزشیابی و بررسی نتایج و پیامدهای حاصل از اجرای کل برنامه یا طرح خاص مورد توجه قرار می‌گیرد. بنیادی‌ترین اندیشه زیرساخت مشارکت، پذیرش اصل برابری مردم است و هدف آن، همفکری، همکاری و تشریک‌مساعی افراد در جهات بهبود کمیت و کیفیت زندگی در تمامی زمینه‌های اجتماعی، اقتصادی و سیاسی است (حسینی و تاج، ۱۴۰۲: ۴۷۵). تجربیات علمی بیانگر اهمیت بحث مشارکت اجتماعی در برنامه‌ریزی توسعه روستایی است. در مقوله مشارکت در دیدگاه‌ها و راهبردهای توسعه روستایی، هم به‌منزله هدف، و هم به‌عنوان وسیله مورد توجه بوده است. از این رو باید گفت که مشارکت مردمی، وسیله‌ای است که با آن افراد جامعه، قادر به دخالت در تدوین سیاست‌ها، راهبردها، طرح‌ها و برنامه‌ها می‌شود (شفیعی ثابت و کریمی ماری، ۱۴۰۳: ۲۰۱). محورهای اصلی راهبرد مشارکت در توسعه روستایی عبارت است از تأکید بیشتر بر نیازهای مردم، تشویق افزایش مشارکت مردم در هر مرحله از فرآیند برنامه‌ریزی، بسط و ترویج سرمایه‌گذاری‌های کوچک که مردم قادر به اجرای آن باشند، کاهش هزینه‌های مردم، و در مقابل افزایش درآمدهای آنان و تشویق مردم برای تداوم و نگهداری طرح‌های توسعه (طالب و همکاران، ۱۳۹۱: ۵). مشارکت مردم در طرح‌های توسعه روستایی، موضوعی است که نقطه آغاز آن به دهه‌های ۱۹۷۰ - و ۱۹۸۰ برمی‌گردد، پس از چندین دهه برنامه‌ریزی و به‌کارگیری راهبردهای مختلف در کشورهای جهان سوم برای رسیدن به توسعه مطلوب، به دلیل توجه نکردن به نقش و اهمیت عامل انسانی در اکثر برنامه‌ها، این کشورها به هدف‌های مورد نظر خود در برنامه‌ها دست نیافتند، بنابراین به این نتیجه رسیدند که می‌بایست مردم در بطن برنامه‌ها و فعالیت‌ها حضوری فعال داشته باشند (آن و همکاران^۲، ۲۰۲۴: ۴). پایه و اساس برنامه‌ها مبتنی بر نظرات و خواسته‌های مردم محلی، باعث فعالیت و مشارکت افراد و گروه‌های محلی جوامع روستایی در پروژه‌ها و طرح‌ها می‌تواند مزایای فراوانی به همراه داشته باشد. مشارکت افراد محلی در طرح‌ها سبب کاهش هزینه‌ها در گردآوری اطلاعات، تعیین راهکارهای واقعی‌تر، تدوین قوانین اثربخش‌تر، هماهنگی و انسجام بیشتر افراد جامعه روستایی و اعمال بهتر قوانین می‌گردد. همچنین مدیریت مشارکتی به دلیل فراهم نمودن فرصت‌هایی برای اشتراک مساعی مستقیم روستاییان در تصمیمات و امور کاربری منابع سبب حصول برابری و برقراری دموکراسی می‌شود (شریفی و همکاران، ۱۳۸۹: ۲). مشارکت در مدیریت عبارت است از ایفای نقش از طریق اظهار نظر، ارائه پیشنهاد، تصمیم‌گیری و قبول مسئولیت در زمینه فعالیت‌های سازمان، انتخاب نوع کار، بهبود و توسعه کار و توزیع دستاوردهای به‌دست آمده. در سیستم مدیریتی که مشارکت رکن اساسی تلقی می‌شود، تحقق اهداف سازمان تنها با مشارکت ممکن است. این مشارکت می‌تواند به‌روش‌های مختلف انجام شود. مدیریت مشارکتی نوعی از مدیریت است که ضمن کاهش تمرکز از طریق دخالت دادن کارکنان در فرآیند تصمیم‌سازی متقابل، انگیزش احساس تعلق زمانی و خلاقیت را در میان کارکنان برانگیخته، ضمن نهادینه کردن این فرهنگ با همفکری دسته‌جمعی کارکنان به فکر بهترین الگوها در راستای استفاده بهینه از امکانات موجود خواهد بود (داشکوکوا و ایلای و^۳، ۲۰۲۴: ۴). بهترین نمونه‌های این نوع مدیریت را می‌توان در مدیریت سازمان‌های محلی مشاهده کرد. در این گونه سازمان‌ها رکن اساسی مشارکت است و بدون آن موجودیت سازمان به مخاطره خواهد افتاد (نعمتی و بدری، ۱۳۸۵: ۱۶۵). آینده‌ی مدیریت جدید توسعه روستایی متکی بر ظرفیت‌های جوامع محلی با اداره و کنترل دقیق مکان و بهره‌وری از منابع موجود هست. در مقطع جهانی شدن ارتباطات و تمرکز

^۱ - Zhang & Li

^۲ - An et al

^۳ - Dushkova & Ivlieva

سرمایه‌ها، عملکرد دقیق برنامه‌ریزی‌ها برای توسعه‌ی روستایی و نواحی محلی، مقابله با خودکامگی و فردگرایی است. لذا مجموعه‌ی مدیریت باید به‌وسیله‌ی استراتژی‌های کارآمد، قدرت عمل، ابتکار در سازندگی و سیاست‌گذاری حساب‌شده همراه باشد، مدیریت جدید توسعه روستایی باید درک توسعه‌ی محلی، بروز ابتکارها، جمع‌گرایی و مشارکت را در دستور کار قرار دهد و قادر به تحلیل مشکلات اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی باشد (جعفری نژاد و همکاران، ۱۳۸۹: ۹۰). در بحث مشارکت مردم در مدیریت و موفقیت هرچه بیشتر تشکل‌ها در نواحی روستایی، باید دو نکته را مدنظر قرارداد: نخست آنکه باید افراد را تشویق به مشارکت کرد زیرا در توسعه نواحی روستایی این افراد هستند که نقش کلیدی را ایفا می‌کنند و دیگر آنکه باید فرصت‌هایی برای وضوح هر چه بیشتر تقاضاهای روستاییان از مسئولان و متصدیان فراهم شود، زیرا ایجاد تشکل‌های مردمی را می‌توان پل ارتباطی بین نیازهای مردم روستا و مسئولان قلمداد کرد (شفیعی ثابت و کریمی مارزی، ۱۴۰۲: ۲۱).

انواع مشارکت روستاییان

مشارکت دارای اشکال بسیار متعددی می‌باشد. زیرا مشارکت را میتوان از جنبه‌های مختلف طبقه‌بندی نمود. به عنوان مثال: انواع مشارکت از لحاظ دخالت مردم: ۱- مشارکت مستقیم: شیوه‌ای از مشارکت است که مردم مستقیماً و بدون واسطه در فعالیت‌های مختلف شرکت می‌کنند. ۲- مشارکت غیرمستقیم: شیوه‌ای که مردم از طریق واسطه‌هایی که نمایندگان آنان به شمار می‌روند در جریان تصمیم‌گیری دخالت می‌کنند (ازکیا و ایمانی، ۱۳۷۸: ۲۱۶). در تقسیم‌بندی دیگر، انواع مشارکت بر اساس سطوح اجرایی شامل: ۱- مشارکت روستایی یا محلی. ۲- مشارکت منطقه‌ای. ۳- مشارکت ملی می‌شود. همچنین انواع مشارکت برحسب کیفیت دخالت و همکاری مردم به اشکال مختلف می‌باشد: ۱- مشارکت طبیعی: این نوع مشارکت بر اساس عرف و عادت و یا واقعیت گروه‌های سنتی و مذهبی تحقق می‌یابد و اعضای گروه ناگزیر از عضویت در آن هستند. مانند شرکت در مراسم عزاداری، عروسی و مراسم مذهبی. ۲- مشارکت خودانگیخته: منشاء آن خواست گروه است. این نوع مشارکت به‌صورت خودجوش و نهادی در بین اعضای یک جامعه وجود دارد. مانند گروه‌های همسایگی و دوستان. ۳- مشارکت داوطلبانه: به معنای شرکت کردن آگاهانه افراد است. مانند انجمن‌های علمی، تعاونی‌ها و اصناف. ۴- مشارکت تحمیلی: به معنای درگیر شدن ناخواسته است. این نوع مشارکت نه برانگیزش افراد بلکه مبتنی بر اجبار و به‌طور عمده در جهت منافع طبقات طراح آن و ثروتمندان است (ازکیا و ایمانی، ۱۳۸۷: ۲۱۶).

مشارکت محلی در توسعه روستایی عبارتند از: الف) مشارکت در تصمیم‌گیری: در گذشته روستاییان در هیچ‌یک از انواع فرآیندهای تصمیم‌گیری در سطوح ده، بخش، شهر و شهرستان و ... در کشور مشارکت نداشتند. اما در دنیای امروزه همگان حق انتخاب و مشارکت را دارند. درست است که برای برنامه ریزان میسر نیست که در مورد مسائل مربوط به روستا با تک‌تک اهالی مشورت و آن‌ها را در تصمیم‌گیری خود دخالت دهند، به همین دلیل مردم نمایندگانی از بین خود که معتمد روستا می‌باشند به‌عنوان مدیران روستایی انتخاب کرده و در این صورت روستاییان به‌طور غیرمستقیم از طریق نمایندگان خود در مدیریت روستا نقش مؤثری خواهند داشت. ۲- مشارکت در اجرا: اجرای هر طرح و پروژه‌ای در روستا بدون درک نیاز روستاییان یا به عبارتی اجرای پروژه‌هایی که بازندگی مردم سروکار دارد بدون کسب نظرات مردم روستا قابلیت اجرا را ندارد و اگر هم اجرا شود با شکست مواجه می‌شود. ۳- مشارکت در ارزشیابی: مشارکت مستقیم مردم در ارزشیابی پروژه‌ها موجب کاهش سوء مدیریت منابع در یک پروژه خواهد شد و این خود باعث احساس مسئولیت در پروژه می‌شود و اثربخشی طرح‌ها را افزایش می‌دهد (شریعتی و آرمان، ۲۰۱۶: ۹۰). مشارکت در ارزشیابی می‌تواند به دو صورت تحقق یابد، به‌صورت مستقیم خود بهره‌وران در آن مشارکت داشته باشند و یا به‌طور غیرمستقیم نمایندگان آنان در رده‌های

¹ - Shariati and Arman

بالا تر به ارزشیابی پردازند. مدیران روستایی می‌توانند چنین وظیفه‌ای را در روستاها به‌خوبی انجام دهند (توکلی و همکاران، ۱۳۹۱: ۴).

دلایل کاهش سطح مشارکت در روستاها

توسعه ملی در کشورهای جهان سوم بیش از هر چیز به مشارکت فعال و وفاق اجتماعی مؤثر افراد جامعه وابسته است. فقدان این مشارکت و وفاق اجتماعی زمینه برخورد و اختلاف و تضاد را در میان عملکرد بخش (خصوصی و عمومی) جامعه فراهم می‌آورد و بخش اعظم منابع کمیاب این کشور صرف مقابله با عوارض نامطلوب این برخوردها می‌گردد. از این رو نگرش برنامه ریزان و خطمشی تدوین‌کنندگان در آستانه ورود به قرن بیست و یکم معطوف به افزایش نقش مشارکت‌های مردمی در فرآیند توسعه و به‌ویژه در زمینه‌های اجتماعی، سیاسی و اقتصادی می‌باشد (ازکیا و حسنی راد، ۱۳۸۸: ۹).

مهم‌ترین موانع مشارکت: ۱- موانع اقتصادی: از معضلاتی که امروزه دامن‌گیر روستاهای کشور است، جوانی جمعیت و نیاز به کار و درآمد برای آنان است، مشکلات اقتصادی و کاستی‌های موجود در این زمینه برای جوانان جویای کار، انگیزه مشارکت را در آنان کاهش داده است. ۲- موانع اجتماعی: از موانع مشارکت گسترده روستاییان در دستیابی به توسعه روستایی، کاهش اعتماد اجتماعی روستاییان به عملکرد دولت است، که این عامل به‌عنوان سد محکمی در برابر هماهنگی و مشارکت در برنامه‌ها عمل می‌کند. در گذشته ارتباط‌های هم‌پیوند و مشارکتی مردم در سطح بالایی قرار داشت و بخش عظیمی از کارهای روستا و حتی کارهای شخصی افراد در خانه‌ها و به‌صورت گروهی انجام می‌گرفت. اما پس از حضور دولت به‌عنوان برنامه‌ریز در روستاها، کم‌کم این حلقه‌های پیوند سست شدند و مردم بسیاری از کارها را یا وظیفه دولت برشمردند و یا دیگر خود در برابر یکدیگر و در برابر روستاهایشان مسئول نمی‌دانستند. ۳- موانع فرهنگی: پایین بودن سطح آگاهی‌های اجتماعی و سیاسی مردم در روستاها که تنها دسترسی‌شان تلویزیون است. انزوای رسانه‌ای از عوامل بسیار مهمی است که روستاییان را از پرداختن به امور مشارکتی و آگاهی در این زمینه غافل کرده است. تقدیرگرایی و سپردن امور سرنوشت، به‌ویژه در بین نسل کهن سال روستایی از موانع مهم بر سر راه مشارکت بشمار می‌آید که هرچقدر سطح سواد و آگاهی روستاییان پایین‌تر باشد، تقدیرگرایی و اتکالی به سرنوشت در آن‌ها بیشتر می‌شود. ۴- موانع سیاسی: تصدی‌گری دولت و تمرکز تصمیم‌گیری‌ها از موانع مهم بر سر راه مشارکت به‌شمار می‌آید. زمانی که دولت به‌صورت همه‌جانبه مسئولیت برنامه‌ریزی‌ها را در سطوح خرد و کلان بر عهده گرفت زمینه‌های مشارکت روستاییان به‌سرعت از بین رفت و از روستاییان صرفاً در اجرای برنامه‌های تزریقی از سوی دولت استفاده گردید (مطیعی لنگرودی و سخایی، ۱۳۸۸: ۱۲۱).

عوامل مؤثر بر تشویق روستاییان به مشارکت

تأکید بر مشارکت که نقطه وفاق اکثر دیدگاه‌های تعدیل‌یافته امروزین است، بیان می‌دارد که برای توسعه به مشارکت مردمی نیاز مبرم و شدیدی وجود دارد که اگر مورد غفلت قرار بگیرد حرکت جوامع حرکتی غیر مؤثر و ناکارآمد (حرکت در جا) خواهد بود و هزینه‌زایی بالایی برای تحولات آتی در بر خواهد داشت. در مقوله توسعه روستایی، مشارکت و توانمندسازی مردم محلی دارای اهمیت فراوانی است. در گذشته بر گزیدار (کار برای) مردم روستا، تأکید می‌شد ولی امروزه و از دیدگاه مشارکتی بر گزیدار (کار به‌وسیله) مردم روستایی تأکید می‌شود. لذا توانمندسازی مردم روستا کمک مؤثری به آنان برای تشخیص، تجزیه و تحلیل مسائل و رویدادها و در نتیجه تصمیم مقتضی در مواجهه با شرایط پیش‌بینی‌شده و متغیر می‌کند (لنگرودی و سخایی، ۱۳۸۸: ۱۱۲). عوامل مؤثر بر میزان مشارکت روستاییان و نحوه

تأثیرگذاری آن‌ها به دو صورت شکل می‌گیرد. نخستین سازه‌ی مؤثر بر قصد به مشارکت، اطلاعات و آگاهی فرد است. در دومین سازه، فرد اندیشه می‌کند که از اقدام او چه چیزی حاصل می‌شود. عوامل دیگری که می‌تواند تسهیل‌کننده یا مانع ایجاد انگیزه برای مشارکت باشد سوابق فرد در زمینه مشارکت است. در واقع افرادی که برای انجام کاری از پیش سابقه موفق دارند معمولاً برای تکرار آن اقدام از وضعیت مساعدتری برخوردار می‌باشند. این ویژگی‌های فردی و امکانات موجود نیز در امر مشارکت مؤثرند. امکانات مشارکت دو جنبه متفاوت را دربرمی‌گیرد. در واقع تنها قصد مشارکت برای اقدام به مشارکت کافی نیست بلکه وجود امکانات لازم نیز از شروط ضروری است. همچنین نظام قانونی و نهادی جامعه عاملی مؤثر برای مشارکت محسوب می‌شود (طاهر خانی و قرنی آرانی، ۱۳۹۰: ۸۴). از سوی دیگر گرایش به مشارکت تحت تأثیر عوامل روانی و شخصیتی افراد قرار دارد. عواملی که می‌توان در نظریه‌های روان‌شناسان اجتماعی آن‌ها را جست‌وجو کرد. خود اثربخشی به انتظارات در نظر گرفته شده و ارزیابی فرد از خود در موفقیت در یک کار یا رسیدن به هدف یا نتیجه ارزشمند از طریق فعالیت‌های فردی اطلاق می‌شود. بنابراین خود اثربخشی فرآیند ذهنی و ادراکی است که شامل شناسایی هدف، برآورد تلاش، توانایی‌های لازم برای رسیدن به آن هدف و پیش‌بینی نتیجه مربوط به آن را شامل می‌شود. از نظر باندورا در میان ابعاد مختلف شناخت از خود، هیچ عاملی بهتر از اثربخشی متصور فرد از خود در زندگی روزمره او نیست. قضاوت‌های فرد درباره‌ی اثربخشی خود بدون توجه به درست یا غلط بودن آن از چهار منبع اطلاعاتی حاصل می‌شود، حصول عملکردی، تجارب جانشینی، تشویق و ترغیب کلامی، و وضعیت فیزیولوژیکی - جسمانی، حصول عملکردی مؤثرترین منبع اطلاعاتی در مورد اطلاعات مربوط به خود اثربخشی است. حصول موفقیت ارزیابی خود اثربخشی را بالا می‌برد و شکست‌های پی‌درپی آن را پایین می‌آورد (زارع و میرباقری، ۱۳۹۱: ۴۱۳). بررسی عوامل جمعیت شناختی مؤثر بر مشارکت در فعالیت‌های خودجوش و داوطلبانه نشان داده‌اند که عواملی نظیر وضعیت تأهل، تعداد اولاد، سن فرزندان، سطح درآمد و آموزش طبقه اجتماعی، مالکیت اموال و خانه، جنسیت، قومیت، سلامت فیزیکی و جسمی بر مشارکت داوطلبانه افراد در فعالیت‌های مختلف اثرگذار هست (حسن نژاد و همکاران، ۱۳۹۰: ۷۶). بورده و گیلرم یادآور شده‌اند که تنها هنگامی مشارکت معنی می‌یابد که اصل برابر و آزادی فردی پذیرفته شود. عثمان و آف، بر این موضوع تأکید دارند که یکی از راه‌های مهم استقبال مردم از سازمان‌ها و تشکل‌های مردمی این است که آن‌ها در ساختار سازمانی خودشان حق انتخاب داشته باشند. اطلاعاتی فنی برای مشارکت ضروری است. مهارت و دانش‌های جدیدی که مأموران ادارات عمومی به روستاییان منتقل می‌کنند تا اجرای بعضی طرح‌ها را بهبود ببخشند، یا اینکه به‌طور کلی روستاییان را در شناخت بهتر محیط‌زیست و حل مشکلاتشان یاری کنند. میزان کارایی این نوع اطلاعات تا حدی به آموزش مقدماتی روستاییان بستگی دارد (زارع و میرباقری، ۱۳۹۱: ۱۰۸). هرچند امروزه مشارکت به‌عنوان یک فلسفه و رویکرد با عمل فاصله زیادی دارد و امروزه عمدتاً نقش ابزاری مشارکت مطرح است. بر این اساس باید به‌منظور دستیابی به مشارکت واقعی روند انتقال از محوریت بیرونی‌ها به مردم محلی انجام پذیرد. بنا به گفته فریر در واقع تا زمانی که بیرونی‌ها خود را متخصص و مردم روستایی را بی‌تجربه می‌دانند، مشارکت واقعی رخ نخواهد داد (حسینی حاصل، ۱۳۹۰: ۲۹۸). توسعه خودجوش و درون‌زا حکم می‌کند که در تمامی مراحل توسعه در شرایط مختلف، مبنای کاربر حسب مشارکت مردم محلی در جهت بسیج منابع و نهادینه‌سازی مشارکت‌های محلی با تأکید بر توانمندسازی و ظرفیت‌سازی قرار گیرد. مشارکت مردم باعث می‌شود تا مردم با برنامه‌ها و عناصر جدید احساس بیگانگی نکنند و از سوی دیگر در طول طراحی و پس‌از آن در انجام و نگهداری طرح‌ها سهیم باشند. طرح و محصول به‌دست‌آمده را از آن خود بدانند و در نگهداری و پویایی آن بیشترین همکاری را داشته باشند.

مطالعات انجام شده عموماً در رابطه با برخی موضوعاتی همچون مشارکت مردم روستایی، عوامل تأثیرگذار بر مشارکت مردم روستایی، مدیریت نوین روستایی، عملکرد مدیران روستایی و ... پرداخته در اینجا به برخی مطالعات و دیدگاه‌های ارائه شده در مورد میزان علاقه‌مندی مردم به مشارکت در مدیریت روستایی پرداخته شده است (جدول ۱).

جدول ۱- پیشینه تحقیق

محقق و سال	عنوان	نتیجه‌گیری
قاسمی ۱۳۸۰	بررسی عوامل اجتماعی - اقتصادی مؤثر بر میزان مشارکت روستاییان در طرح‌های عمرانی (مطالعه موردی: بخش مرکزی شهرستان کاشان)	این مقاله به بررسی میزان مشارکت روستاییان در اجرای طرح‌های عمرانی پرداخته و لازم است این کار را تفویض اختیار و تسهیم قدرت دولت به رهبران محلی باهدف تمرکزگرایی مربوطه بیان می‌کند. همچنین ارزش دادن به تشکلهای غیردولتی و رهبران محلی و ارتقای سطح آگاهی روستاییان را در زمینه مشارکت مؤثر بیان می‌کند.
افتخاری و همکاران ۱۳۸۶	نگرشی نو به مدیریت روستایی با تأکید بر نهادهای تأثیرگذار	این مقاله مدیریت را مهم‌ترین عامل در حیات، رشد و بالندگی یا مرگ یک جامعه بیان می‌کند که حرکت از وضع موجود به سمت وضع مطلوب را هدایت می‌کند. و ابراز می‌کند فرآیند مدیریت و برنامه‌ریزی روستایی نیازمند به یک نقطه تعادل میان قدرت‌های مؤثر در آن است که از آن به‌عنوان مدیریت مشارکتی یاد می‌شود. و نتیجه می‌گیرد توانمندسازی روستاییان یکی از ارکان اصلی مدیریت و توسعه روستایی است که از طریق گسترش فرصت‌ها و ظرفیت‌های بالقوه فردی و گروهی است که از آن به‌عنوان مدیریت مشارکتی یاد می‌شود که در آسایش و رفاه جامعه روستایی تأثیرگذار است.
استعلاجی ۱۳۹۱	بررسی الگوی مدیریت روستایی در ایران با تأکید بر مدیریت محلی و مشارکتی دهیاری‌ها	این مقاله به ماهیت و نقش مدیریت روستایی در توسعه روستایی پرداخته و بیان می‌کند که ضعف تشکلهای کارآمد مردمی، فقدان مشارکت و فقدان تشکیلات منسجم و یکپارچه حمایتی در عرصه‌های روستایی، از موانع تحقق توسعه روستایی هستند. همچنین تبیین می‌کند توسعه پایدار روستایی به مشارکت روستاییان استوار بوده و در این زمینه فعالیت مدیریت‌های محلی در روستاها را ضروری قلمداد می‌کند.
طالب و همکاران ۱۳۹۱	ارزیابی مشارکت در طرح‌های توسعه مناطق روستایی (نمونه موردی: طرح‌های تجمیع مناطق روستایی)	این پژوهش به بررسی نقش مشارکت پرداخته و آن را عامل تأثیرگذار در توسعه روستایی معرفی می‌کند. به‌طوری‌که مشارکت و توسعه روستایی به‌عنوان دو عنصر مکمل و مرتبط با یکدیگرند. هدف اصلی این پژوهش، ارزیابی نقش مشارکت مردم در طرح‌های توسعه مناطق روستایی است. و افزایش مشارکت روستاییان وسیله‌ای برای رسیدن به توسعه روستایی معرفی شده است.
عادل‌خانی و پور غفار مغفرتی ۱۳۹۳	جایگاه مشارکت مردمی در مدیریت روستایی (مطالعه موردی: بخش سنگسر شهرستان رشت)	هدف این تحقیق نقش مشارکت مردم در مدیریت روستایی است. و برای گسترش مشارکت مردم در امر برنامه‌ریزی شناخت عوامل مؤثر بر این امر را ضروری بیان می‌کند و نتیجه‌گیری می‌کند یکی از عواملی که موجبات مشارکت مردم در نواحی روستایی را فراهم می‌کند و جود مدیران روستایی است و دلیل اصلی عدم مشارکت مردم در برنامه‌ریزی روستایی را عدم مدیریت صحیح در نواحی روستایی بیان می‌کند.
بریت ^۱ ۲۰۰۳	مشارکت و مسئولیت‌پذیری در توسعه‌ی مدیریت	این مقاله به بررسی نقش مشارکت در برنامه‌های توسعه پرداخته است و بیان می‌کند اثربخشی مشارکت در برنامه‌های توسعه موفقیت‌پروژه‌ها و برنامه‌ها را دربر دارد. و عامل مؤثر در مشارکت مردم در برنامه‌های مختص توسعه را مشارکتی بیان می‌کند که از پایین به بالا باشد. در این زمان است که مشارکت در توسعه معنادار است و همین عامل توانمندسازی مردم را در پیش دارد.
شریعتی و آرمان ^۲	بررسی نقش سازمان‌های غیردولتی در توسعه‌ی روستایی	این مقاله به بررسی نقش سازمان‌های غیردولتی به‌عنوان سازمان‌های واسطه بین مردم و دولت توجه می‌کند و یکی از عوامل دستیابی به توسعه در نواحی روستایی را وجود همین سازمان‌ها

^۱ -Brett

^۲ - Shariati and Arman

نتیجه‌گیری	عنوان	محقق و سال
بیان می‌کند چراکه سازمان‌های غیردولتی نقش مؤثری در افزایش همکاری مردم در برنامه‌های توسعه، مشارکت بیشتر، آزادی و تضمین عدالت در جامعه روستایی را در پی دارد و همین عامل عدم سوءاستفاده قدرت در جامعه روستایی را منجر می‌شود.		۲۰۱۶
یافته‌ها نشان می‌دهد که انعطاف‌پذیری معیشتی و درک سیاست‌های کاهش فقر نقش مهمی در افزایش مشارکت روستاییان ایفا می‌کنند.	تاب‌آوری معیشتی یا جاذبه سیاستی؟ عوامل تعیین‌کننده تمایل خانوارها به مشارکت در گردشگری روستایی در غرب چین	دانگ و همکاران ^۱ ۲۰۲۲
این مطالعه نشان می‌دهد که رهبری روستایی تأثیر مستقیمی بر تمایل ساکنان به مشارکت در حکمرانی اجتماعی دارد و رهبران با ایجاد اعتماد و ارائه چشم‌انداز مشترک، میزان مشارکت را افزایش می‌دهند.	تأثیر رهبری روستایی بر تمایل ساکنان به مشارکت در حکمرانی اجتماعی: شواهدی از استان جیانگسو، چین	ژانگ و لی ^۲ ۲۰۲۳
یافته‌ها نشان می‌دهد که اعتماد اجتماعی و وضعیت اقتصادی اجتماعی تأثیر بسزایی در سطح مشارکت روستاییان در راستای حفاظت از اکوسیستم دارد.	مایل یا نه؟ تمایل ساکنان روستایی به پرداخت هزینه برای حفاظت از اکوسیستم در مناطق توسعه‌نیافته اقتصادی: مطالعه موردی در پارک ملی Qinling چین.	آن و همکاران ^۳ ۲۰۲۴
این مطالعه نشان می‌دهد که برنامه‌های توانمندسازی جوامع برای پایداری و تاب‌آوری زمانی موفق هستند که شامل ایجاد ظرفیت، خودکفایی، تمایل مشارکت جمعی و ادغام دانش بومی باشند و تأکید دارد که هر برنامه باید بر اساس شرایط محلی طراحی شود.	توانمندسازی جوامع برای اقدام برای تغییر: مروری بر برنامه‌های توانمندسازی جامعه به سمت پایداری و تاب‌آوری	داشکووا و ایلائی و ^۴ ۲۰۲۴

همان‌طور که بررسی ادبیات نشان می‌دهد، مسئله میزان مشارکت مردم در نواحی روستایی در مهر و موم‌های اخیر مورد توجه گسترده بوده است. اما این مطالعات از جنبه‌های متعددی مانند قلمرو مورد استفاده و روش‌های تحقیق متفاوت هست. به این ترتیب که روش‌های گوناگونی برای مطالعه‌ی میزان مشارکت مردم گرفته شده است. اما تاکنون مطالعه‌ای به صورت ویژه بر روی تمایل به مشارکت مردم روستا در مدیریت روستا انجام نگرفته است. لذا از این جنبه، این مطالعه دارای نوآوری بوده و می‌تواند پایه‌ای برای مطالعات بعدی برای سنجش میزان تمایل روستاییان به مشارکت در مسائل مختلف توسعه روستا باشد.

۳- روش، تکنیک‌ها و قلمرو

تحقیق حاضر با رویکرد کمی گرایانه، برای رسیدن به اهداف از روش توصیفی-تحلیلی بهره گرفته است. از آنجایی که نتایج این پژوهش مورد استفاده، فرمانداری‌ها، بخش‌داری‌ها، شوراهای دهیاران هست از نظر هدف، نوع تحقیق کاربردی و توسعه‌ای است. برای گردآوری اطلاعات از روش‌های گوناگونی استفاده شده است. از روش کتابخانه‌ای برای مطالعه ادبیات نظری، شناسایی و تدوین شاخص‌ها، و از روش میدانی برای جمع‌آوری داده‌ها و تکمیل پرسشنامه بهره گرفته شد. بنابراین ابتدا شاخص‌هایی مستخرج از ادبیات نظری تبدیل به گویه‌های عملیاتی گردید (جدول ۲).

¹ - Dang et al

² - Zhang & Li

³ - An et al

⁴ - Dushkova & Ivlieva

جدول ۲- شاخص‌های سنجش تمایل به مشارکت روستاییان

شاخص	گویه
مشارکت در فعالیتهای دولتی	۱- تمایل به مشارکت در درخواست‌های توسعه‌ای نهادهای دولتی در روستا
	۲- تمایل به کمک به نهادهای دولتی در حل مشکلات روستاها
	۳- داشتن دیدگاه مثبت نسبت به اقدامات دولت در روستاها
	۴- تمایل به مشارکت در جلسات مسئولان دولتی در رابطه با روستا
مشارکت در خدمات‌رسانی	۱- تمایل به مشارکت در پیگیری خدمات عمومی موجود در روستا
	۲- تمایل به مشارکت در نگهداری زیرساخت‌ها و خدمات عمومی روستا
مشارکت در تشکلهای مردم‌نهاد	۱- تمایل به مشارکت و عضویت در تشکلهای محلی روستا
	۲- تمایل به مشارکت در ارائه نظر به تشکلهای مردم‌نهاد روستا
	۳- تمایل به حمایت از نظر جمعی تشکلهای روستا
	۴- تمایل به ترغیب سایر روستاییان برای عضویت در تشکلهای روستا
مشارکت در حفظ محیط‌زیست	۱- تمایل به مشارکت در جمع‌آوری و دفن زباله‌ی بهداشتی
	۲- تمایل به مشارکت در تغییر سیمای روستا و زیباسازی روستا
	۳- تمایل به مشارکت در دفع و هدایت آب‌های سطحی از سطح روستا
	۴- تمایل به مشارکت در کاشت درخت و حفظ فضای سبز روستا
	۵- تمایل به مشارکت در مصرف بهینه منابع زیستی روستا (آب‌و‌خاک و ...)
مشارکت در اجرای طرح‌ها	۱- تمایل به مشارکت در نظرسنجی‌ها در رابطه با طرح‌های روستا
	۲- تمایل به مشارکت مالی در اجرای طرح‌های روستایی (کمک مالی به طرح)
	۳- تمایل به مشارکت و همکاری با طرح‌های توسعه‌ای روستا از جنبه فیزیکی (ارائه زمین یا خانه یا عقب‌نشینی مسکونی و ...)
	۴- مشارکت و همکاری مردم در عملیات صدور سند روستا
مشارکت در توسعه اقتصادی	۱- تمایل به مشارکت مالی در پروژه‌های اقتصادی روستایی (مانند توسعه گردشگری)
	۲- تمایل به مشارکت کاری (نیروی کار) در طرح‌های اقتصادی روستا (مانند تسطیح زمین، لایروبی قنات و ...)
	۳- تمایل به مشارکت در سرمایه‌گذاری پروژه‌های اقتصادی روستایی (مانند توسعه کشاورزی، توسعه دامداری و ...)
	۴- تمایل به مشارکت در فعالیتهای کارآفرینانه و اشتغال‌زایی روستا
مشارکت در توسعه اجتماعی و فرهنگی	۱- تمایل به مشارکت در فعالیتهای فرهنگی عام‌المنفعه
	۲- تمایل به مشارکت مراسم‌های عمومی و فعالیتهای جمعی روستا
	۳- تمایل به همکاری با مردم محلی
	۴- تمایل به مشارکت در جلسات گروهی
	۵- تمایل به مشارکت در طرح‌های اجتماعی (بهداشت روستا، امنیت روستا و ...)
مشارکت در توسعه فیزیکی و زیرساختی	۱- تمایل به مشارکت در ایجاد و گسترش خیابان و میدانی
	۲- تمایل به مشارکت در تسطیح و توسعه معابر و راه ارتباطی
	۳- تمایل به مشارکت در پل‌سازی، مسجد‌سازی، مدرسه‌سازی جمع‌آوری زباله و ...
مشارکت با سازمان‌ها و نهادهای محلی	۱- تمایل به مشارکت با بخش‌داری
	۲- تمایل به مشارکت با شورا
	۳- تمایل به مشارکت با دهیار
	۴- تمایل به مشارکت با شرکتهای تعاونی‌ها

منابع: قاسمی، ۱۳۸۰؛ طالب و همکاران، ۱۳۹۱؛ عادل خانی و پورغفار مغفرتی، ۱۳۹۳؛ ملکان و همکاران، ۱۳۹۱؛ صادقی و ستایش منش، ۱۴۰۲؛ مهدوی و نجفی کانی، ۱۳۸۴؛ محمدی یگانه و همکاران، ۱۳۹۱؛ خواجه شاه کوهی و همکاران، ۱۳۹۱؛

برای عملیاتی سازی شاخص‌ها و گویه‌ها، ابتدا پرسشنامه محقق ساخته‌ای طراحی گردید و سپس در منطقه مورد مطالعه تکمیل گردید. لذا اقدام به تعیین جامعه آماری و نمونه تحقیق گردید. جامعه آماری تحقیق حاضر شامل روستاهای بالای ۵۰ خانوار بر اساس آمار سال ۱۳۹۵ قرار گرفت و در نهایت تعداد ۱۱ نقطه روستایی به عنوان نمونه انتخاب شدند. روستاهای مذکور دارای ۴۵۷۹ نفر جمعیت با ۱۳۹۶ خانوار روستایی می‌باشند. به منظور تعیین حجم نمونه در سطح خانوارهای روستایی از فرمول کوکران استفاده شده است. بر اساس فرمول کوکران حجم جامعه نمونه با خطای ۰.۰۷ برابر با ۱۷۷ خانوار هست که در هر خانوار یکی از اعضای سرپرست خانوار هدف مورد مطالعه قرار گرفت.

جدول ۳- حجم نمونه روستاهای دهستان تکاب به تفکیک جمعیت و تعداد خانوار سال ۱۳۹۵

ردیف	روستا	خانوار	جمعیت	حجم نمونه
۱	تاج‌الدین	۲۸۸	۱۰۲۸	۳۵
۲	کاهو	۱۸۹	۵۴۴	۲۳
۳	چقر	۱۵۹	۶۲۴	۲۰
۴	سعدآباد	۱۳۷	۳۷۸	۱۷
۵	ارتیان	۱۲۹	۴۲۲	۱۶
۶	قره قویونلو	۱۲۵	۳۴۹	۱۵
۷	گلخندان	۸۷	۲۵۰	۱۱
۸	خاخیان	۸۵	۳۲۱	۱۰
۹	رمضان قلعه	۷۴	۲۴۶	۱۰
۱۰	اوتانلو	۷۶	۲۱۴	۱۰
۱۱	نصرت‌آباد	۵۶	۱۸۳	۱۰
	جمع	۱۳۹۶	۴۵۷۹	۱۷۷

برای پایایی پرسشنامه از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شده است، آلفای کرونباخ از متداول‌ترین روش‌های اندازه‌گیری اعتمادپذیری و یا پایایی پرسشنامه‌ها است که برای هماهنگی درونی پرسشنامه‌ها استفاده می‌شود. هر قدر ضریب آلفای کرونباخ به ۱ نزدیک‌تر باشد بیانگر همبستگی درونی سؤالات و همگنی پرسش‌ها است. هر قدر شاخص آلفای کرونباخ به ۱ نزدیک‌تر باشد، همبستگی درونی بین سؤالات بیشتر و در نتیجه پرسش‌ها همگن‌تر خواهند بود. کرونباخ ضریب پایایی ۴۵٪ را کم، ۷۵٪ را متوسط و قابل قبول، و ضریب ۹۵٪ را زیاد پیشنهاد کرده است. در همین رابطه آلفای کرونباخ برای سؤالات مورد بررسی صورت گرفت که میزان ضریب آلفا ۸۶٪ را نشان داد. بنابراین همبستگی بین سؤالات قابل قبول هست. همچنین برای تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSS جهت تحلیل توصیفی و استنباطی استفاده شده است. لذا جهت مقایسه میانگین‌ها از آزمون t و برای بررسی روابط معنادار بین شاخص‌ها از آزمون همبستگی اسپیرمن (به دلیل رتبه‌ای و نا پارامتریک بودن داده‌ها) استفاده شده است.

۴- یافته‌ها و تحلیل داده

بر اساس داده‌های گردآوری شده در روستاهای مورد مطالعه‌ی شهرستان درگز به منظور میزان علاقه‌مندی مردم روستایی به مشارکت در مدیریت روستایی از ۱۷۷ روستایی پرسشگری به عمل آمد که در همین رابطه از مجموع پاسخگویان ۱۳۷ نفر را مردان (۷۷.۴٪) و ۴۰ نفر را زنان (۲۲.۶٪) تشکیل دادند. در رابطه با سطح تحصیلات پاسخگویان بیشترین فراوانی ۶۲ نفر (۳۵.۰٪) متعلق به افرادی با مدرک سیکل بوده است و کمترین فراوانی ۲ نفر (۱.۱٪) متعلق به افرادی با

مدرک لیسانس و بالاتر از آن بوده است. پاسخگویی که بی سواد تلقی می شدند با فراوانی ۲۱ نفر، (۱۱.۹٪) درصد بوده اند. همچنین پاسخگویان با مدرک ابتدایی با فراوانی ۵۹ نفر (۳۳.۳٪) درصد را تشکیل دادند. در همین رابطه پاسخگویان با مدرک دیپلم با فراوانی ۲۷، (۱۵.۳٪) درصد و با مدرک فوق دیپلم ۶ نفر، با درصد فراوانی (۳.۴٪) از جامعه‌ی نمونه را تشکیل دادند. در رابطه با گروه سنی پاسخگویان بیشترین فراوانی متعلق به گروه سنی ۳۱-۴۰ با فراوانی ۶۰ و درصد فراوانی (۳۳.۹٪) بوده و کمترین فراوانی متعلق به دو گروه سنی ۱۰-۲۰ و ۶۱ به بالاتر بوده است که در هر دو با فراوانی ۸ و درصد فراوانی (۴.۵٪) بوده است.

جدول ۴- ویژگی‌های عمومی نمونه‌ها بر حسب جنسیت، سطح تحصیلات و گروه سنی

ویژگی عمومی	گروه‌ها	فراوانی مطلق هر گروه	درصد فراوانی
جنسیت	مرد	۱۳۷	۷۷/۴
	زن	۴۰	۲۲/۶
	جمع	۱۷۷	۱۰۰
سطح تحصیلات	بی سواد	۲۱	۱۱/۹
	ابتدایی	۵۹	۳۳/۳
	سیکل	۶۲	۳۵
	دیپلم	۲۷	۱۵/۳
	فوق دیپلم	۶	۳/۴
	لیسانس و بالاتر	۲	۱/۱
	جمع	۱۷۷	۱۰۰
گروه‌های سنی	۲۰-۱۰	۸	۴/۵
	۳۰-۲۱	۳۴	۱۹/۲
	۴۰-۳۱	۶۰	۳۳/۹
	۵۰-۴۱	۴۵	۲۵/۴
	۶۰-۵۱	۲۲	۱۲/۴
	۶۱ به بالاتر	۸	۴/۵
جمع	۱۷۷	۱۰۰	

یافته‌های پژوهش ۱۴۰۲

در رابطه با اشتغال پاسخگویان در گروه‌های شغلی بیشترین فراوانی مربوط به کشاورزان با فراوانی ۸۰ و درصد فراوانی (۴۵.۲٪) بوده و کمترین فراوانی متعلق به کارمندان با فراوانی ۸ و درصد فراوانی (۴.۵٪) بوده است. در همین زمینه دامداران با فراوانی ۴۰ و درصد فراوانی (۲۲.۶٪)، افراد بیکار با فراوانی ۳۴ و درصد فراوانی (۱۹.۲٪)، و افرادی که به صورت آزاد اشتغال داشتند با فراوانی ۱۵ و درصد فراوانی (۸.۵٪) را تشکیل دادند.

جدول ۵- میزان فراوانی گروه‌های شغلی

درصد فراوانی	فراوانی مطلق هر گروه	شغل پاسخگویان
۴۵/۲	۸۰	کشاورز
۲۲/۶	۴۰	دامدار
۱۹/۲	۳۴	بیکار
۸/۵	۱۵	آزاد
۴/۵	۸	کارمند
۱۰۰	۱۷۷	جمع

یافته‌های پژوهش ۱۴۰۲

به منظور مقایسه میانگین شاخص‌های مورد بررسی، از آزمون t استفاده شد. با توجه به سطح معناداری به دست آمد، در شاخص‌های (مشارکت در فعالیت‌های دولتی، مشارکت در خدمات‌رسانی، مشارکت در تشکل‌های مردم‌نهاد، مشارکت در اجرای طرح‌ها، مشارکت در توسعه اقتصادی، و مشارکت با سازمان‌ها و نهادهای محلی) سطح معناداری کمتر از ۵ صدم هست که در وضعیت مطلوبی قرار دارد. لذا روستاییان در این زمینه‌ها، تمایل به مشارکت بالایی دارند. در صورتی که در دیگر شاخص‌ها سطح معناداری کمتر از ۵ صدم نیست و بیانگر تمایل به مشارکت ضعیف روستاییان در مدیریت روستایی است. در واقع برای افزایش انگیزه روستاییان به مشارکت در مدیریت روستایی نیاز به بررسی زمینه‌هایی مانند (مشارکت در حفظ محیط‌زیست، مشارکت در توسعه اجتماعی و فرهنگی، و مشارکت در توسعه فیزیکی و زیرساختی) است تا دلایل عدم مشارکت یا تمایل مشارکت پایین روستاییان مشخص گردد؛ تا زمینه‌ی مشارکت مردم روستایی در مدیریت روستایی افزایش یابد و از حالت مشارکت مردمی پایین به مشارکت بالا و قوی تبدیل شود. در مجموع می‌تواند گفت که تمایل به مشارکت مردم روستایی در امور مدیریتی روستا از شرایط نسبتاً مناسبی برخوردار هست و تنها در سه شاخص میزان تمایل پایین می‌باشد.

جدول ۶- آزمون تی برای شاخص‌ها

میزان اختلاف در حد سطح اطمینان ۹۵ درصد	اختلاف میانگین	سطح معناداری sjg	درجه آزادی	t	شاخص‌ها
-۰/۴۵۵	-۰/۲۳۶	-۰/۳۴۶	-۰/۰۰۰	۱۷۶	۶/۲۱۸- مشارکت در فعالیت‌های دولتی
-۰/۷۲۵	-۰/۴۶۸	-۰/۵۶۹	-۰/۰۰۰	۱۷۶	۲/۱۸۹- مشارکت در خدمات‌رسانی
-۰/۲۳۴	-۰/۰۳۰	-۰/۱۳۲	-۰/۰۱۱	۱۷۶	۲/۵۷۰- مشارکت در تشکل‌های مردم‌نهاد
-۰/۱۶۰	-۰/۱۰۳	-۰/۰۲۸	-۰/۶۷۳	۱۷۶	۰/۴۲۳- مشارکت در حفظ محیط‌زیست
-۰/۲۵۰	-۰/۰۱۶	-۰/۱۳۳	-۰/۰۲۵	۱۷۶	۲/۲۵۶- مشارکت در اجرای طرح‌ها
-۰/۳۲۱	-۰/۰۶۳	-۰/۱۹۲	-۰/۰۰۴	۱۷۶	۲/۹۳۷- مشارکت در توسعه اقتصادی
-۰/۱۵۰	-۰/۰۷۹	-۰/۰۳۵	-۰/۵۴۰	۱۷۶	۰/۶۱۴- مشارکت در توسعه اجتماعی و فرهنگی
-۰/۱۷۳	-۰/۰۸۳	-۰/۰۴۵	-۰/۴۰۰	۱۷۶	۰/۶۹۵- مشارکت در توسعه فیزیکی و زیرساختی
-۰/۲۵۷	-۰/۰۲۷	-۰/۱۴۲	-۰/۰۱۵	۱۷۶	۲/۴۴۷- مشارکت با سازمان‌ها و نهادهای محلی

منبع: یافته‌های پژوهش ۱۴۰۲

نتایج حاصل از آزمون همبستگی بین متغیرهای سن پاسخگویان، جنسیت، میزان تحصیلات و شغل پاسخگویان با شاخص‌های مورد بررسی نشان می‌دهد هیچ ارتباط معناداری بین این متغیرها و شاخص‌های مورد بررسی وجود ندارد. بطوریکه سطح معناداری کمتر از ۵ صدم در آزمون مورد بررسی دیده نمی‌شود. در واقع می‌توان بیان کرد در میزان تمایل

روستاییان برای مشارکت در مدیریت روستایی هیچ متغیری چون سن، جنس، میزان تحصیلات و شغل تأثیرگذار نبوده است و روستاییان متناسب با سن، جنسیت، موقعیت و جایگاه اجتماعی شان به مشارکت در مدیریت روستایی جذب نمی‌شوند؛ بلکه عوامل دیگری در تمایل به مشارکت روستاییان تأثیر دارد. به‌عنوان مثال می‌توان گفت که تمایل به مشارکت احتمالاً به میزان درآمد روستاییان، حس تعلق آن‌ها به روستا، احساس هویت جمعی نسبت به روستا داشتن، در نظر داشتن آینده روستا و ... وابسته هست.

جدول ۸- همبستگی درونی بین شاخص‌ها و متغیرهای جمعیت شناختی

متغیرها	مشارکت در فعالیتهای دولتی	مشارکت در خدمات‌رسانی	مشارکت در تشکل‌های مردم‌نهاد	مشارکت در حفظ محیط‌زیست	مشارکت در اجرای طرح‌ها	مشارکت در توسعه اقتصادی	مشارکت در توسعه اجتماعی و فرهنگی	مشارکت در توسعه فیزیکی و زیرساختی	مشارکت با سازمان‌ها و نهادهای محلی
سن	R	-۰/۰۸۲	-۰/۰۲۵	-۰/۰۴	-۰/۰۲۲	۰/۰۱۶	-۰/۰۳۱	-۰/۰۶۶	-۰/۰۶۹
	Sig	۰/۲۷۵	۰/۷۲۴	۰/۹۶۲	۰/۷۷۵	۰/۰۸۲۸	۰/۰۶۸۰	۰/۰۳۷۹	۰/۰۳۶۵
جنس	R	۰/۱۲۶	۰/۱۴۶	۰/۰۷۳	۰/۰۳۱	۰/۰۱۰	۰/۰۴۳	۰/۰۳۳	-۰/۰۷
	Sig	۰/۰۹۴	۰/۰۵۲	۰/۳۳۳	۰/۶۸۳	۰/۸۹۹	۰/۵۷۳	۰/۰۶۶۴	۰/۹۲۷
میزان تحصیلات	R	۰/۰۶۸	۰/۰۶۳	۰/۰۹۳	-۰/۰۱	۰/۱۳۰	۰/۰۷۳	۰/۰۱۱۵	۰/۱۸۸
	Sig	۰/۰۳۶۶	۰/۴۰۸	۰/۲۱۸	۰/۹۹۳	۰/۰۸۴۰	۰/۳۳۱	۰/۱۲۷	۰/۰۱۲
شغل	R	۰/۰۶۴	۰/۱۲۶	۰/۰۰۲	۰/۰۶۹	۰/۰۰۲	۰/۰۱۱۷	۰/۱۴۱	۰/۰۹۶
	Sig	۰/۳۹۴	۰/۰۹۵	۰/۹۷۴	۰/۳۶۳	۰/۱۷۸	۰/۱۲۰	۰/۰۶۲	۰/۲۰۳

منبع: یافته‌های پژوهش ۱۴۰۲

نتایج حاصل از همبستگی بین شاخص‌های موردبررسی در زمینه ی تمایل روستاییان به مشارکت در مدیریت روستایی نشان می‌دهد که همبستگی قوی و معناداری بین این شاخص‌ها وجود دارد. زیرا سطح معناداری sig که در تمام این ابعاد کمتر از ۵ صدم است تأیید کننده‌ی این دلیل هست. همین امر موجب می‌شود تغییر در یک شاخص در دیگر شاخص‌ها تأثیرگذار باشد به دلیل این که رابطه‌ی همبستگی قوی بین این شاخص‌ها وجود دارد. درواقع می‌توان بیان کرد هرچقدر تمایل روستاییان به مشارکت در فعالیتهای دولتی، مشارکت در خدمات‌رسانی، مشارکت در تشکل‌های مردم‌نهاد، مشارکت در حفظ محیط‌زیست، مشارکت در اجرای طرح‌ها، مشارکت در توسعه اقتصادی، مشارکت در توسعه اجتماعی و فرهنگی، مشارکت در توسعه فیزیکی و زیرساختی، و مشارکت با سازمان‌ها و نهادهای محلی تقویت شود؛ به شکل فزاینده و متقابل مشارکت بیشتر مردم روستایی در مدیریت روستایی افزایش می‌یابد. درواقع افزایش همبستگی بین شاخص‌ها و تمایل روستاییان به مشارکت در مدیریت مطلوب روستایی و حرکت مدیریت روستایی در جهت اهداف توسعه روستایی، نشان‌دهنده تناسب بین نیازها و خواسته‌های توسعه روستاییان با مدیریت روستایی هست. به‌عبارتی دیگر در چنین شرایطی، مدیریت روستایی توانسته است تمایل به مشارکت مردم را فراهم سازد. لذا نتایج همبستگی گویایی تک‌بعدی نبوده مسئله تمایل به مشارکت هست. بنابراین افزایش تمایل به مشارکت مردم روستایی در فرآیند مدیریت روستایی، از طریق یک نگاه جامع امکان‌پذیر هست. زیرا شاخص‌های تمایل به مشارکت با یکدیگر همبسته می‌باشند.

جدول ۷- همبستگی درونی بین شاخص‌ها

متغیرها	مشارکت در فعالیتهای دولتی	مشارکت در خدمات‌رسانی	مشارکت در تشکل‌های مردم‌نهاد	مشارکت در محیط‌زیست	مشارکت در طرح‌ها	مشارکت در توسعه اقتصادی	مشارکت در توسعه اجتماعی و فرهنگی	مشارکت با سازمان‌ها و نهادهای محلی
مشارکت در فعالیتهای دولتی	R Sig	۱ ./۰۰۰	۰/۴۴۹ ۰/۰۰۰	۰/۴۱۹ ۰/۰۰۰	۰/۲۴۴ ۰/۰۰۰	۰/۳۹۲ ۰/۰۰۰	۰/۲۰۳ ۰/۰۰۰	۰/۲۷۸ ۰/۰۰۰
مشارکت در خدمات‌رسانی	R Sig	۱ ./۰۰۰	۰/۴۴۹ ۰/۰۰۰	۰/۴۱۹ ۰/۰۰۰	۰/۲۴۴ ۰/۰۰۰	۰/۳۹۲ ۰/۰۰۰	۰/۲۰۳ ۰/۰۰۰	۰/۲۷۸ ۰/۰۰۰
مشارکت در تشکل‌های مردم‌نهاد	R Sig	۱ ./۰۰۰	۰/۴۴۹ ۰/۰۰۰	۰/۴۱۹ ۰/۰۰۰	۰/۲۴۴ ۰/۰۰۰	۰/۳۹۲ ۰/۰۰۰	۰/۲۰۳ ۰/۰۰۰	۰/۲۷۸ ۰/۰۰۰
مشارکت در محیط‌زیست	R Sig	۱ ./۰۰۰	۰/۴۴۹ ۰/۰۰۰	۰/۴۱۹ ۰/۰۰۰	۰/۲۴۴ ۰/۰۰۰	۰/۳۹۲ ۰/۰۰۰	۰/۲۰۳ ۰/۰۰۰	۰/۲۷۸ ۰/۰۰۰
مشارکت در طرح‌ها	R Sig	۱ ./۰۰۰	۰/۴۴۹ ۰/۰۰۰	۰/۴۱۹ ۰/۰۰۰	۰/۲۴۴ ۰/۰۰۰	۰/۳۹۲ ۰/۰۰۰	۰/۲۰۳ ۰/۰۰۰	۰/۲۷۸ ۰/۰۰۰
مشارکت در توسعه اقتصادی	R Sig	۱ ./۰۰۰	۰/۴۴۹ ۰/۰۰۰	۰/۴۱۹ ۰/۰۰۰	۰/۲۴۴ ۰/۰۰۰	۰/۳۹۲ ۰/۰۰۰	۰/۲۰۳ ۰/۰۰۰	۰/۲۷۸ ۰/۰۰۰
مشارکت در توسعه اجتماعی و فرهنگی	R Sig	۱ ./۰۰۰	۰/۴۴۹ ۰/۰۰۰	۰/۴۱۹ ۰/۰۰۰	۰/۲۴۴ ۰/۰۰۰	۰/۳۹۲ ۰/۰۰۰	۰/۲۰۳ ۰/۰۰۰	۰/۲۷۸ ۰/۰۰۰
مشارکت با سازمان‌ها و نهادهای محلی	R Sig	۱ ./۰۰۰	۰/۴۴۹ ۰/۰۰۰	۰/۴۱۹ ۰/۰۰۰	۰/۲۴۴ ۰/۰۰۰	۰/۳۹۲ ۰/۰۰۰	۰/۲۰۳ ۰/۰۰۰	۰/۲۷۸ ۰/۰۰۰

یافته‌های پژوهش ۱۴۰۲

۵- بحث و فرجام

ناپایداری و عدم توسعه در نواحی روستایی به دلیل عدم مطابقت طرح‌ها، برنامه‌ریزی‌ها و تصمیم‌گیری‌ها با الزامات و نیازهای واقعی مردم روستا هست که خود نشان‌دهنده‌ی ارزش واقعی مشارکت مردم در توسعه روستا است. به همین دلیل مشارکت مردم روستایی در فرآیند تصمیم‌گیری‌ها، تصمیم‌سازی‌ها، برنامه‌ریزی‌ها، ارزیابی و اجرای برنامه‌ها الزامی است. یکی از روش‌های مشارکت مردم در توسعه و افزایش مشارکت‌های آنان، وجود نهادهای مدیریتی پذیرنده فعالیت‌ها و انگیزه‌های مشارکتی در روستا به همراه نیروهای مردم داوطلب و دارای تمایل برای مشارکت هست تا زمینه‌ی مشارکت واقعی در طرح‌ها و برنامه‌ها را فراهم آورده و زمینه‌های موفقیت مدیران را فراهم سازد. در واقع چنین شرایطی تقویت‌کننده

قدرت تصمیم‌گیری و اعتماد به نفس روستاییان بوده و آگاهی آنان نسبت به منافع خود و جامعه‌شان را افزایش داده و تمایل به مشارکت همه‌جانبه را فراهم می‌سازد. بی‌شک می‌توان بیان کرد تقویت تمایل به مشارکت در بین روستاییان بیش از هر چیزی به اقدامات فرهنگی و آگاهی بخشی بستگی دارد. بدیهی است هرچه قدر مردم روستایی از مزایا و نتایج ثمربخشی کارهای مشارکتی آگاهی بیشتری داشته باشند و بدانند که نتیجه مشارکت دستیابی به سود و منفعتی پایدار است، تمایل به مشارکت در آن‌ها افزوده می‌شود. رسیدن به توسعه یکپارچه و پایدار در نواحی روستایی مستلزم مشارکت مردم در طرح‌ها و برنامه‌ریزی‌های روستا است.

بر این اساس، این مطالعه به بررسی میزان تمایل مردم به مشارکت در مدیریت روستایی پرداخته است. نتایج حاکی از آن است که در اغلب زمینه‌های مورد بررسی (مشارکت در فعالیت‌های دولتی، مشارکت در خدمات‌رسانی، مشارکت در تشکلهای مردم‌نهاد، مشارکت در اجرای طرح‌ها، مشارکت در توسعه اقتصادی، و مشارکت با سازمان‌ها و نهادهای محلی)، تمایل به مشارکت در بین مردم روستایی بالا هست که این به‌عنوان یک سرمایه اجتماعی و اراده جمعی ارزشمندی در فرآیند مدیریت روستاها هست که نیاز به حفظ، تقویت، و استفاده هست. در شاخص‌هایی که تمایل به مشارکت پایین‌تر است، نیاز به بررسی بیشتر و دقیق‌تر هست. با این وجود به‌طور کلی می‌توان گفت، دلیل پایین بودن تمایل به مشارکت روستاییان در برخی از شاخص‌ها می‌تواند به دلیل، انتظارات توسعه‌ای روستاییان از دولت‌ها در زمینه انجام طرح‌های توسعه زیرساختی و فیزیکی روستا (مشارکت در توسعه فیزیکی و زیرساختی)، گرایش روستاییان به بهره‌برداری بیش‌از‌حد از منابع محیط‌زیست بدون رعایت محدودیت‌های مدیریتی (شاخص مشارکت در حفظ محیط‌زیست)، و همچنین گرایش روستاییان به فردگرایی اجتماعی و فرهنگی (شاخص مشارکت در توسعه اجتماعی و فرهنگی) هست. علاوه بر این بررسی نشان داده که از دیدگاه روستاییان به تمام شاخص‌های تمایل به مشارکت با یکدیگر، همبستگی وجود دارد. این مسئله نشان‌دهنده این هست که موضوع تمایل به مشارکت یک مسئله چندبعدی هست که اجزا آن به یکدیگر مرتبط می‌باشند. روابط هم‌افزا بین شاخص‌ها، گویای پیچیدگی مسئله تمایل به مشارکت می‌باشد.

بر اساس نتایج به‌دست‌آمده، پیشنهاد می‌شود که دوره‌های آموزشی و آگاهی بخشی برای مردم روستا در رابطه با منافع حاصل از مشارکت در مدیریت روستا برگزار گردد. همچنین از تشکلهای مردم‌نهاد تشکیل‌شده در روستاها توسط دولت مدیریت محلی در جهت مدیریت روستا، حمایت گردد. علاوه بر این تعریف یک نظام انگیزشی توسط مدیریت محلی برای تشویق مردم به مشارکت خودجوش می‌تواند در افزایش تمایل به مشارکت مردم تأثیرگذار باشد. تعریف پروژه‌ها و طرح‌های عملیاتی مشترک بین مردم روستا و نهادهای دولتی برای توسعه روستاها در جهت افزایش همگرایی بین نهادهای بیرونی و درونی و همچنین تقویت انگیزه‌های تمایل به مشارکت مردم محلی.

۶- منابع

- ازکیا، مصطفی، و ایمانی، علی. (۱۳۸۷). توسعه پایدار روستایی. تهران: انتشارات اطلاعات.
- ازکیا، مصطفی، و حسینی‌زاد، کریم. (۱۳۸۸). نقش اعتماد اجتماعی در مشارکت مردم در طرح‌های توسعه روستایی. پژوهش‌نامه علوم اجتماعی، ۱۳(۱). <https://www.sid.ir/paper/177004/fa>
- استعلاجی، علیرضا. (۱۳۹۱). بررسی مدیریت الگوی روستایی در ایران با تأکید بر مدیریت محلی و مشارکتی دهیاری‌ها. فصلنامه علمی - پژوهشی انجمن جغرافیای ایران، ۱۰(۳۲). <https://www.sid.ir/paper/150436/fa>
- افتخاری، رکن‌الدین، آملی، جلال، پورطاهری، مهدی، و احمدی‌پور، زهرا. (۱۳۹۱). ارائه الگوی مناسب حکمروایی خوب روستایی در ایران. فصلنامه ژئوپلیتیک، ۸(۲)، ۱-۲۸. <https://doi.org/20.1001.1.17354331.1391.8.26.1.9>
- افتخاری، عبدالرضا رکن‌الدین، و سجاسی قیداری، حمدالله. (۱۳۸۹). توسعه روستایی با تأکید بر کارآفرینی (تعاریف، دیدگاه‌ها و تجربیات). تهران: انتشارات سمت.

- افتخاری، عبدالرضا رکن‌الدین، سجاسی قیداری، حمدالله، و عینالی، جمشید. (۱۳۸۶). نگرشی نو به مدیریت روستایی با تأکید بر نهادهای تأثیرگذار. *فصلنامه روستا و توسعه*، ۱۰(۲)، ۳۱-۳۱. http://rvt.agri-peri.ac.ir/article_59305.html
- توکلی، مرتضی، کیانی، اکبر، و مشایخی، فاطمه. (۱۳۹۱). بررسی مشارکت مردمی در رابطه با سطح توسعه روستایی (مطالعه موردی: روستای گرم سالار رضا). *همایش ملی توسعه روستایی*.
- جعفری‌نژاد، مسعود، کلانتری، صمد، و منتظری، مسعود. (۱۳۸۹). بررسی جایگاه دهیاری‌ها به‌عنوان نهادهای میانجیگری بین دولت و مردم (نمونه موردی: شهرستان نجف‌آباد). *فصلنامه علمی - پژوهشی تصمیمات سیاسی و بین‌المللی*، (۵)، ۸۵-۱۱۴. <https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/1009031>
- حسن‌نژاد، مریم، کهن‌سال، محمدرضا، و قربانی، محمد. (۱۳۹۰). عوامل مؤثر بر مشارکت روستاییان در گروه‌های توسعه روستایی (مطالعه موردی: پروژه بین‌المللی ترسیب کربن در استان خراسان جنوبی). *فصلنامه روستا و توسعه*، (۲)، ۷۳-۹۱. <https://profdoc.um.ac.ir/articles/a/1026417.pdf>
- حسینی حاصل، صدیقه. (۱۳۹۰). ارزیابی تهیه طرح‌های هادی روستایی با تأکید بر مشارکت روستاییان. *اولین اجلاس بین‌المللی توسعه روستایی: تجارب و آینده‌نگری در توسعه محلی*.
- حسینی، آناهیتا، و تاج، شهره. (۱۴۰۲). نقش مشارکت جوانان در موفقیت طرح هادی روستایی (مطالعه موردی: طرح‌های هادی دهستان هیو - شهرستان ساوجبلاغ). *جغرافیا و روابط انسانی*، ۶(۲۰)، ۴۵۵-۴۷۳. <https://doi.org/10.22034/gahr.2023.370955.1834>
- خسروی‌پور، بهمن، و فروشانی، ناهید. (۱۳۹۰). مشارکت زنان و توسعه پایدار روستایی. *کار و جامعه*، (۱۳۳)، ۱۳۳. <https://www.sid.ir/paper/481871/fa>
- خواجeh شکوهی، علیرضا، سوری، فرشاد، و مهدوی، شهرام. (۱۳۹۱). عوامل مؤثر بر میزان رضایت‌مندی روستاییان نسبت به عملکرد دهیاران (مطالعه موردی: بخش کونانی شهرستان کوه‌دشت). *فصلنامه روستا و توسعه*، (۱۱۵)، ۲۳-۴۱. <https://doi.org/10.30490/rvt.2018.59131>
- زارعه، بیژن، و میرباقری، اکرم‌السادات. (۱۳۹۱). مطالعه عوامل فردی - اجتماعی مؤثر بر مشارکت زنان روستایی در صندوق اعتبارات خرد استان مازندران. *فصلنامه علمی - پژوهشی رفاه اجتماعی*، ۱۲(۴۶). <https://refahj.uswr.ac.ir/article-1-982-fa.html>
- زرگرانی، سعید، ریاحی، وحید، و افراخته، حسن. (۱۴۰۲). عوامل مؤثر بر مشارکت اعضای شرکت‌های تعاونی روستایی در استان تهران (مطالعه موردی: تعاونی‌های شهرستان شهریار). *مطالعات برنامه‌ریزی سکونتگاه‌های انسانی*، ۱۸(۱)، ۲۵۷-۲۶۹. <https://ensani.ir/file/download/article/6565ce06d4797-10690-62-18.pdf>
- شریفی، امید، غلامرضایی، سعید، و رضایی، روح‌اله. (۱۳۸۹). بررسی عوامل مؤثر بر میزان مشارکت روستاییان در طرح‌های آب‌خیزداری (نمونه موردی: منطقه جیرفت). *مجله علمی - پژوهشی علوم و مهندسی آب‌خیزداری ایران*، ۴(۱۲). <http://jwmsei.ir/article-1-152-fa.html>
- شفیعی ثابت، ناصر، و کریمی مارزی، فاطمه. (۱۴۰۲). نقش مشارکت اجتماعی روستاییان در زیست‌محیطی محیط روستایی (مورد مطالعه: بخش مرکزی شهرستان جیرفت). *پژوهش‌های جغرافیایی اقتصادی*، ۴(۱۱)، ۱۸-۳۵. <https://doi.org/20.1001.1.27173747.1402.4.11.2.4>
- شفیعی ثابت، ناصر، و کریمی مارزی، فاطمه. (۱۴۰۳). اثرات سرمایه اجتماعی بر مشارکت روستاییان در توسعه طرح‌های اقتصادی و زیست‌محیطی پایدار روستایی در بخش مرکزی شهرستان جیرفت. *پژوهش‌های جغرافیایی انسانی*، (۱)۵۶، ۱۹۹-۲۱۳. <https://doi.org/10.22059/jhgr.2023.336372.1008433>
- شیری، فریدین، پورطاهری، مهدی، و افتخاری، عبدالرضا رکن‌الدین. (۱۴۰۳). ارزیابی مشارکت مردم در تهیه طرح هادی روستایی (مطالعه موردی: شهرستان دهگلان، روستاهای دهستان ئیلاق جنوبی). *برنامه‌ریزی و آمایش فضا*، (۱)۲۸، ۵۲-۷۶. <https://hsmsp.modares.ac.ir/article-21-73822-fa.html>
- صادقی، مهدی، و ستایش‌منش، مهدی. (۱۴۰۲). بررسی مؤلفه‌های تأثیرگذار بر میزان مشارکت و ارتباط آن با سطح توسعه‌یافتگی نواحی روستایی (مطالعه موردی: دهستان پنجه‌علی، شهرستان قروه). *جغرافیا و روابط انسانی*، ۶(۲۰)، ۷۷۸-۷۹۴. <https://doi.org/10.22034/gahr.2022.370246.1765>
- طالب، مهدی، میرزایی، حسین، و نادری، عفو. (۱۳۹۱). ارزیابی مشارکت در طرح‌های توسعه مناطق روستایی (نمونه موردی: طرح‌های تجمیع مناطق روستایی). *توسعه روستایی*، ۴(۱). <https://doi.org/10.22059/jrd.2012.28895>

- طاهرخانی، مهدی، و قرنی آرانی، بهروز. (۱۳۹۰). مطالعه عوامل مؤثر بر گرایش روستاییان به تشکل‌های تعاونی‌های روستایی (مطالعه موردی: دهستان قنات قم). *فصلنامه تحقیقات جغرافیایی*، (۷۸). <https://ensani.ir/fa/article/87296>
- قاسمی، محمدعلی. (۱۳۸۰). *بررسی عوامل اجتماعی - اقتصادی بر میزان مشارکت روستاییان در طرح‌های عمرانی (نمونه موردی: بخش مرکزی شهرستان کاشان)* [پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران].
- کرمی، غلامرضا، شاپوری، میلاد، و غازی، ایران. (۱۳۹۳). مشارکت ساکنین در توسعه پایدار شهری و بالا بردن دانش بومی. *کنفرانس ملی شهرسازی، مدیریت شهری و توسعه پایدار*. <https://civilica.com/doc/361273>
- محمدی یگانه، بهروز، عینالی، جمشید، چراغی، مهدی، و مرنجی، فرزانه. (۱۳۹۱). تحلیل موانع اقتصادی - اجتماعی روستاییان در فرآیند مدیریت روستایی (مطالعه موردی: دهستان لیستر، شهرستان گچساران). *مجله فرآیند مدیریت توسعه*، (۱)۲۶. http://jmdp.ir/browse.php?a_id=1621
- مطیعی لنگرودی، سید حسن، و سخایی، فاطمه. (۱۳۸۸). مشارکت مردمی و توسعه‌یافتگی روستایی در دهستان سلگی شهرستان نهاوند. *پژوهش‌های جغرافیایی انسانی*، (۲)، ۱۱۱-۱۲۶. https://jhgr.ut.ac.ir/article_24431.html
- ملکان، احمد، و کریمی، سید هادی. (۱۳۹۱). بررسی مدیریت روستایی در ایران با تأکید بر نقش شورا و دهیاری. *ماهنامه پژوهشی - آموزشی و ترویجی دهیاری*، (۳۵). <http://ahsandi.ir/Dehyariha/Dehyari-35.pdf>
- مهدوی، داوود، و کریمی‌پور، زیور. (۱۳۹۱). تدوین الگوی مطلوب مدیریت نوین توسعه روستایی ایران. *گازانه پژوهشی دانشگاه پیام نور استان چهارمحال بختیاری*، (۶). <http://www.pnu.ac.ir/Portal/file/?707123>
- مهدوی، مسعود، و نجفی کانی، علی‌اکبر. (۱۳۸۴). دهیاری تجربه‌ای دیگر در مدیریت روستاهای ایران (نمونه موردی: دهیاری‌های استان آذربایجان غربی). *پژوهش‌های جغرافیایی*، (۵۳)، ۲۱-۳۹. <https://ensani.ir/fa/article/47243>
- نعمتی، مرتضی، و بدری، سید علی. (۱۳۸۵). ارزیابی نقش کارکردی نظام نوین مدیریت روستایی: مقایسه تطبیقی دهیاری‌های روستاهای کوچک و بزرگ (نمونه موردی: استان گلستان). *پژوهش‌های جغرافیایی*، (۵۹)، ۱۶۱-۱۷۶. https://jrg.ut.ac.ir/article_18527.html
- هاشمی، سید سعید، مطیعی لنگرودی، سید حسن، قدیری معصوم، مجتبی، رضوانی، محمدرضا، و مقیمی، سید محمد. (۱۳۹۰). تبیین نقش دهیاری‌ها و شوراهای اسلامی در توسعه کارآفرینی روستایی (مطالعه موردی: بهاباد استان یزد). *پژوهش‌های روستایی*، (۱)۲، ۹۳-۱۱۴. <https://www.sid.ir/paper/180898/fa>
- An, R., Wang, F., Sakurai, J., & Kitagawa, H. (2024). Willing or not? Rural residents' willingness to pay for ecosystem conservation in economically underdeveloped regions: A case study in China's Qinling National Park. *Sustainability*, 16(6), 2440. <https://doi.org/10.3390/su16062440>
- Azkiya, M., & Hassanizad, K. (2009). The role of social trust in people's participation in rural development projects. *Journal of Social Sciences*, 3(1). <https://www.sid.ir/paper/177004/fa> [In Persian]
- Azkiya, M., & Imani, A. (2008). *Sustainable rural development*. Tehran, Iran: Etelaat Publications. [In Persian]
- Brett, E. A. (2003). Participation and accountability in development management. *The Journal of Development Studies*, 40(2), 1-29. <https://doi.org/10.1080/00220380412331293747>
- Dang, P., Ren, L., & Li, J. (2022). Livelihood resilience or policy attraction? Factors determining households' willingness to participate in rural tourism in Western China. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(12), 7224. <https://doi.org/10.3390/ijerph19127224>
- Dushkova, D., & Ivlieva, O. (2024). Empowering communities to act for a change: A review of the community empowerment programs towards sustainability and resilience. *Sustainability*, 16(19), 8700. <https://doi.org/10.3390/su16198700>
- Eftekhari, A. R., & Sajasi Qaidari, H. (2010). *Rural development with emphasis on entrepreneurship (Definitions, views and experiences)*. Tehran, Iran: Samt Publications. [In Persian]

- Eftekhari, A. R., Sejasi Qeidari, H., & Eynali, J. (2007). A new approach to rural management with emphasis on effective proposals. *Quarterly Journal of Village and Development*, 10(2), 1–31. <https://www.sid.ir/paper/94820/fa> [In Persian]
- Eftekhari, R., Amoli, J., Pour-Taheri, M., & Ahmadipour, Z. (2012). Presenting a suitable model of good rural governance in Iran. *Geopolitics Quarterly*, 8(2), 1–28. <https://doi.org/20.1001.1.17354331.1391.8.26.1.9> [In Persian]
- Estelaji, A. (2012). A study of rural model management in Iran with emphasis on local and participatory management of villages. *Scientific-Research Quarterly of the Iranian Geographical Society*, 10(32). <https://www.sid.ir/paper/150436/fa> [In Persian]
- Gaoteri, H. (1986). *Popular participation in development*. Paris: UNESCO. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000062194>
- Ghasemi, M. A. (2001). *Study of socio-economic factors on the level of rural participation in development projects (Case study: Central part of Kashan city)* (Master's thesis, University of Tehran, Faculty of Agriculture). [In Persian]
- Hashemi, S. S., Motiei Langroodi, S. H., Ghadiri Masoom, M., Rezvani, M. R., & Moghimi, S. M. (2011). Explaining the role of village councils and Islamic councils in the development of rural entrepreneurship (Case study: Bahabad, Yazd Province). *Rural Research*, 2(1), 93–114. <https://www.sid.ir/paper/180898/fa> [In Persian]
- Hassannejad, M., Kohnsal, M. R., & Ghorbani, M. (2011). Factors affecting the participation of villagers in rural development groups (Case study: International carbon sequestration project in South Khorasan Province). *Quarterly Journal of Village and Development*, (2), 73–91. <https://profdoc.um.ac.ir/articles/a/1026417.pdf> [In Persian]
- Heyd, H., & Neef, A. (2004). *Participation of local people in water management: Evidence from the Maesa watershed, Northern Thailand* (EPTD Discussion Paper). Washington, DC: International Food Policy Research Institute. <https://ideas.repec.org/p/fpr/eptddp/128.html>
- Hosseini Hasel, S. (2011). Evaluation of the preparation of rural guide plans with emphasis on the participation of villagers. In *The First International Conference on Rural Development: Experiences and Future Prospects in Local Development*. [In Persian]
- Hosseini, A., & Taj, S. (2023). The role of youth participation in the success of the rural guide plan (Case study: Guide plans of Hiu village, Savojbolagh city). *Geography and Human Relations*, 6(20), 455–473. <https://doi.org/10.22034/gahr.2023.370955.1834> [In Persian]
- Jafarnejad, M., Kalantari, S., & Montazeri, M. (2010). Investigating the position of villagers as mediation institutions between the government and the people (Case study: Najafabad County). *Quarterly Journal of Political and International Decisions*, (5), 85–114. <https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/1009031/> [In Persian]
- Karami, G., Shapouri, M., & Ghazi, I. (2014). Residents' participation in sustainable urban development and enhancing local knowledge. In *National Conference on Urban Planning, Urban Management and Sustainable Development*. <https://civilica.com/doc/361273/> [In Persian]
- Khajeh Shokohi, A., Souri, F., & Mahdavi, S. (2012). Factors affecting the satisfaction of villagers with the performance of village heads (Case study: Kunani district of Kohdasht County). *Quarterly Journal of Rural Development*, 15(1), 23–41. <https://doi.org/10.30490/rvt.2018.59131> [In Persian]
- Khosravipour, B., & Forushani, N. (2011). Women's participation and sustainable rural development. *Work and Society*, (133). <https://www.sid.ir/paper/481871/fa> [In Persian]
- Mahdavi, D., & Karimipour, Z. (2012). Developing a desirable model for modern rural development management in Iran. *Research Periodical of Payam Noor University of Chaharmahal Bakhtiari Province*, (6). <http://www.pnu.ac.ir/Portal/file/?707123> [In Persian]

- Mahdavi, M., & Najafi Kani, A. A. (2005). Rural administration: Another experience in managing Iranian villages (Case study: Rural administrations of West Azerbaijan Province). *Geographical Research*, (53), 21–39. <https://ensani.ir/fa/article/47243> [In Persian]
- Malekan, A., & Karimi, S. H. (2012). Study of rural management in Iran with emphasis on the role of the Shura and Dehyari. *Monthly Research, Educational and Extension Dehyari*, (35). <http://ahsandi.ir/Dehyariha/Dehyari-35.pdf> [In Persian]
- Mohammadi Yeganeh, B., Einali, J., Cheraghi, M., & Maranji, F. (2014). Analysis of socio-economic obstacles of villagers in the rural management process (Case study: Lishtar village, Gachsaran city). *Journal of Development Management Process*, 26(1). http://jmdp.ir/browse.php?a_id=1621&sid=1&slc_lang=fa [In Persian]
- Motiei Langroodi, S. H., & Sakhaei, F. (2009). Public participation and rural development in Selgi Rural District, Nahavand County. *Human Geography Research*, (2), 111–126. https://jhgr.ut.ac.ir/article_24431.html [In Persian]
- Nemati, M., & Badri, S. A. (2006). Evaluating the functional role of the modern rural system: Comparative comparison of rural administrations of small and large villages (Case study: Golestan Province). *Geographical Research*, (59), 161–176. https://jrg.ut.ac.ir/article_18527.html [In Persian]
- Sadeghi, M., & Setayesh Manesh, M. (2024). Investigating the factors affecting the level of participation and its relationship with the level of development of rural areas (Case study: Panjeh Ali Rural District, Qorveh County). *Geography and Human Relations*, 6(20), 778–794. <https://doi.org/10.22034/gahr.2022.370246.1765> [In Persian]
- Shafii Sabet, N., & Karimi Marzi, F. (2023). The role of social participation of villagers in the rural environment (Case study: Central part of Jiroft County). *Economic Geography Research*, 4(11), 18–35. <https://doi.org/20.1001.1.27173747.1402.4.11.2.4> [In Persian]
- Shafii Sabet, N., & Karimi Marzi, F. (2024). The effects of social capital on the participation of villagers in the development of sustainable rural economic and environmental projects in the central part of Jiroft County. *Human Geography Research*, 56(1), 199–213. <https://doi.org/10.22059/jhgr.2023.336372.1008433> [In Persian]
- Sharifi, O., Gholamrezaei, S., & Rezaei, R. (2010). Study of factors affecting the participation of villagers in watershed management projects (Case study: Jiroft region). *Iranian Scientific-Research Journal of Watershed Science and Engineering*, 4(12). <http://jwmsei.ir/article-1-152-fa.html> [In Persian]
- Shiri, F., Pour Taheri, M., & Rokneddin Eftekhari, A. (2024). Evaluating people's participation in preparing a rural master plan (Case study: Dehgolan County, villages of Southern Ilaq Rural District). *Planning and Spatial Planning*, 28(1), 52–76. <https://hsmasp.modares.ac.ir/article-21-73822-fa.html> [In Persian]
- Taherkhani, M., & Qarni Arani, B. (2011). Study of factors affecting the tendency of villagers to form rural cooperatives (Case study: Qanat village of Qom). *Quarterly Journal of Geographical Research*, (78). <https://ensani.ir/fa/article/87296> [In Persian]
- Taleb, M., Mirzaei, H., & Naderi, A. (2012). Evaluation of participation in rural development projects (Case study: Rural integration projects). *Rural Development*, 4(1). <https://doi.org/10.22059/jrd.2012.28895> [In Persian]
- Tavakoli, M., Kiani, A., & Mashayekhi, F. (2012). Investigating public participation in relation to the level of rural development (Case study: Garm Salar Reza Village). In *National Conference on Rural Development*. [In Persian]
- Zare'a, B., & Mirbagheri, A. S. (2012). Study of individual-social factors affecting the participation of rural women in the microcredit fund of Mazandaran Province. *Quarterly Scientific-Research Journal of Social Welfare*, 12(46). <https://refahj.uswr.ac.ir/article-1-982-fa.html> [In Persian]

Zargarani, S., Riahi, V., & Afrahte, H. (2023). Factors affecting the participation of members of rural cooperatives in Tehran Province (Case study: Shahrar County cooperatives). *Human Settlement Planning Studies*, 18(1), 257–269. <https://ensani.ir/file/download/article/6565ce06d4797-10690-62-18.pdf> [In Persian]

